

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Zájmová činnost a volnočasové aktivity současných středoškoláků

Diplomová práce

Autor:	Bc. Zdeněk ELBL
Studijní program:	N7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Knotková
Oponent práce:	prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.

Zadání diplomové práce

Autor: Zdeněk Elbl

Studium: P19K0303

Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Název diplomové práce: **Zájmová činnost a volnočasové aktivity současných středoškoláků**

Název diplomové práce AJ: Hobbies and Leisure activities of current high school students

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá zájmovou činností a volnočasovými aktivitami současných středoškoláků. Cílem diplomové práce je zmapovat zájmovou činnost a různé druhy volnočasových aktivit současných středoškoláků a zkoumat jejich vliv na formování jejich osobnosti. Teoretická část mapuje základní pojmy týkající se zájmové činnosti, volného času a volnočasových aktivit. Praktická část se zabývá analýzou faktorů, které ovlivňují osobnost současných středoškoláků vzhledem k jejich volnočasovým aktivitám.

PŘADKA, Milan. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2033-4.

SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

VESELÁ, Jana. *Jak ve volném čase?: (projekty her pro volný čas dětí a mládeže)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. ISBN 80-7041-146-5.

SVATOŠ, Tomáš, ed. *Rodinná a sexuální výchova: problémy, akcenty, souvislosti: sborník příspěvků z 5. celostátní konference : K aktuálním otázkám rodinné výchovy : Hradec Králové 17.4.2002*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-317-4.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Alena Knotková

Oponent: prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 1.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci *Zájmová činnost a volnočasové aktivity současných středoškoláků* vypracoval pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne 10. 11. 2021

Bc. Zdeněk Elbl

Poděkování

Děkuji tímto Mgr. Aleně Knotkové za cenné rady a připomínky, které mi poskytla a za celkovou ochotu a obětavost, se kterou mi pomáhala s vypracováním této diplomové práce.

Anotace:

ELBL Zdeněk. *Zájmová činnost a volnočasové aktivity současných středoškoláků*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021, 78 s., Diplomová práce.

Diplomová práce mapuje volnočasové aktivity současných středoškoláků. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část vysvětluje základní pojmy týkající se volnočasových aktivit současných středoškoláků. Praktická část formou dotazníkového šetření identifikuje, jak současní středoškoláci nakládají se svým volným časem. Na základě těchto výsledků jsou stanovena opatření, jak středoškolákům nastínit důležitost a pozitivní vliv smysluplného trávení volného času a jak zlepšit jejich informovanost o možnostech zájmových kroužků a dalších zájmových organizací v okolí lokality, kde výzkum probíhal. Práce si klade za cíl se s oporou o odbornou literaturu zaměřit na prokázání pozitivního vlivu zájmových aktivit na rozvoj současných středoškoláků, ověřit jakým činnostem se vzorek středoškoláků věnuje a sestavit opatření, jež napomohou zlepšit informovanost středoškoláků o nabídce zájmových organizací a přimět je tak se zájmovým aktivitám věnovat.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, zájmová činnost.

Annotation:

ELBL Zdeněk. *Hobbies and Leisure activities of current high school students*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021, 78 pp., Diploma Thesis.

The diploma thesis approaches the leisure activities of current high school students. The thesis is divided into the theoretical and practical part. The theoretical part explains the basic concepts related to leisure time activities of current high school students. The practical part utilizing a questionnaire survey identifies how a sample of current high school students spend their free time. Based on these results, new approaches are set in order to outline the importance and positive impact of meaningful leisure time. In addition, these suggestions might improve the high school students' awareness of the organisations offering organized leisure time activities in that locality where the research took place. The main goal of this thesis is to prove the positive impact of appropriate free time activities on the students' personal development, verify how do they spend their free time and set up suggestions in order to increase their awareness of the local leisure time activities organizations.

Keywords: leisure time, leisure activities, hobbies.

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 10. 11. 2021

Podpis studenta:

Obsah

Úvod.....	10
-----------	----

TEORETICKÁ ČÁST 12

1 Pojem volný čas a jeho základní specifika 12

1.1	Funkce volného času	12
1.2	Faktory osobnosti a věkové kategorie vzhledem k volnému času.....	13
1.3	Organizace volného času a jeho kvalitativní znaky.....	15
1.4	Hlediska přístupu k volnému času	16
1.5	Volnočasové zájmy, postoje a motivace k volnému času	16
1.6	Hodnotová orientace, životní způsob a styl.....	18
1.7	Patologie využívání volného času, nuda, existenciální frustrace.....	19
1.8	Sociální sítě a jejich význam ve volném čase	20
1.9	Vztah volného času a odpočinku	21

2 Zájmová činnost 23

2.1	Motivování organizovaných zájmových činností	25
2.2	Sociologie a volný čas	26

3 Volnočasové aktivity 29

3.1	Přístupy ve výchově mimo vyučování.....	29
3.2	Lidské činnosti ve volném čase a jejich výchovné využití	30
3.3	Kulturní pedagogika, edukace a zájmové vzdělávání	31
3.4	Pedagogika zážitků (dobrodružství), zážitkový kurz	31
3.5	Výchova jedince a funkce výchovy ve volném čase.....	32

PRAKTICKÁ ČÁST 34

4 Specifikace dotazníkového šetření 34

4.1	Možnosti zájmových činností ve vybrané lokalitě	34
4.2	Zpracování dotazníkového šetření a stanovení hypotéz.....	37
4.3	Dotazníkové šetření.....	38
4.3.1	Popis vzorku	39
4.3.2	Zpracování dat	39
4.4	Výsledky dotazníkového šetření	39
4.4.1	Otázka č. 1: Jakým aktivitám se věnujete ve volném čase?.....	41
4.4.2	Otázka č. 2: Kde se nejčastěji věnujete svým volnočasovým aktivitám?.....	42
4.4.3	Otázka č. 3: Preferujete ve volném čase organizované aktivity nebo raději trávíte čas po svém?	42

4.4.4	Otázka číslo 4: Kdy se věnujete nejčastěji volnočasovým aktivitám?	43
4.4.5	Otázka č. 5: S kým nejraději nejvíce trávíte svůj volný čas?	44
4.4.6	Otázka č. 6: Kolik času denně trávíte na sociálních sítích (Facebook, Instagram, TikTok, Pinterest, Snapchat, Twitter, Clubhouse aj.)?	44
4.4.7	Otázka č. 7: Věnujete se v současné době nebo jste se v minulosti věnovali ve volném čase nějaké zájmové činnosti (kroužek, soubor, klub, oddíl, kurz)?	46
4.4.8	Otázka č. 8: Pokud Vaše odpověď na otázku číslo 7 byla NE, specifikujte, proč?	46
4.4.9	Otázka č. 9 : Co by Vás přimělo se zájmové činnosti věnovat?	47
4.4.10	Otázka č. 10: Pokud Vaše odpověď na otázku č. 7 byla ANO, pak jakou zájmovou činnost provozujete, například jaký kroužek, soubor, klub, oddíl, kurz navštěvujete?	
	48	
4.4.11	Otázka číslo 11: Jak jste se o možnosti svého zájmového kroužku dozvěděli?	48
4.4.12	Otázka č. 12: Jak dlouho se zájmové činnosti věnujete?	49
4.4.13	Otázka č. 13: Věnujete se téže zájmové činnosti po přechodu na střední školu?	
	50	
4.4.14	Otázka č. 14: Pokud jste odpověděli na otázku číslo 13 NE, zdůvodněte proč?	50
4.4.15	Otázka č. 15: Co Vás vede nebo v minulosti vedlo k tomu, věnovat se zájmové činnosti?	
	51	
4.4.16	Otázka č. 16: S přechodem na střední školu jste přestali dělat zájmovou činnost, začali jste s nějakou jinou?	51
4.5	Shrnutí výsledků dotazníkového šetření a vyhodnocení hypotéz	53
4.6	Doporučená opatření pro podporu zájmu o volnočasové aktivity	57
	Závěr.....	61
	5 Seznam použité literatury a internetových zdrojů.....	64
	6 Seznam tabulek.....	71
	7 Seznam grafů	72
	8 PŘÍLOHY	74
	DOTAZNÍK	74

Úvod

Diplomovou práci na téma *Zájmová činnost a volnočasové aktivity současných středoškoláků* autor psal, protože ho jako učitele velice zajímá, jaké mají současní středoškoláci zájmy a jaké provozují volnočasové aktivity.

Nejen covidová pandemie nutila všechny žáky držet se v domácím prostředí izolovaném od svých spolužáků, koníčků a různých pohybových aktivit, kterým se doposud třeba aktivně věnovali. To může mít negativní vliv na větší náchylnost k civilizačním chorobám nebo k nadváze.

Způsob trávení volného času má rovněž velký význam pro rozvoj a socializaci osobnosti každého mladého člověka. Volnočasové aktivity přispívají také k emocionálnímu uvolnění a seberealizaci. Rovněž zmenšují ohrožení psychického zdraví. Volný čas napomáhá v rekreaci, zotavení a celkovému uvolnění. Je rovněž velmi žádoucí volný čas výchovně zhodnocovat a rozvíjet v dětech a dospívajících individuální a často i velmi specifické zájmy a nadání.

Pro každou moderní společnost je velmi důležité oslovit co možná největší počet žáků a středoškolské mládeže s nabídkou smysluplného trávení volného času a nejrůznějších možností provozování zájmové činnosti. Proto je třeba prostřednictvím nejen mimoškolních aktivit popularizovat zájmové činnosti a volnočasové aktivity. Následně je nutné velmi pozorně a také citlivě motivovat všechny žáky k tomu, aby se zapojili do zájmových činností. Je však velmi důležité žáky vhodně motivovat nejen k jejich výběru, ale i v době jejich probíhajících aktivit, aby jejich zájem a případné sportovní výsledky byly co nejlepší. Diplomová práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část diplomové práce je zaměřena na specifikování základních pojmů týkajících se zájmových a volnočasových aktivit současných středoškoláků. Praktická část diplomové práce prostřednictvím dotazníkového šetření mapuje zájmy žáků středních škol v náhodně vybraných pedagogických zařízeních. Podrobnější analýzou bude identifikováno, jak tato výzkumná skupina svůj volný čas tráví, jestli se věnují zájmovým aktivitám, jestli s přechodem na střední školu (například z časových důvodů) museli zájmovou činnost opustit, případně co by je přimělo se k zájmovým aktivitám vrátit. Dotazníkové šetření podává informace, pomáhající

pecifikovat konkrétní opatření, která mohou podstatně zvýšit informovanost a tím i zájem středoškoláků o zájmové aktivity a různé kroužky a sportovní oddíly v okolí lokality, kde bylo dotazníkové šetření realizováno.

Cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem tráví volný čas středoškolská mládež a zjistit, jakým volnočasovým aktivitám se věnují a navrhnout taková opatření, která by pro zkoumanou skupinu mohla mít velký význam, aby se kroužkům a zájmovým aktivitám věnovali. Poznatky získané touto prací mohou využít nejen samotní žáci, jejich rodiče, ale i učitelé, vedoucí zájmových kroužků a trenéři sportovních oddílů, kteří mají o své žáky zájem a chtějí s nimi pracovat, rozvíjet jejich dovednosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Pojem volný čas a jeho základní specifiky

Ke zjištění volnočasových aktivit žáků je nutné se zabývat základní terminologií a vymezit některé důležité pojmy, čemuž se věnuje tato kapitola.

Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Kaplánek (2012) uvádí, že volný čas je časem svobody, ale i časem výchovy. V širším měřítku je volný čas veškerý čas mimo pracovní nebo studijní dobu (spánek, jídlo, péče o vlastní tělo, cesty do práce). Dále také přináší jiný pohled k dělení času na čas spánku a čas bdělosti. Čas bdělosti dále dělí na pracovní dobu a volný čas. Volný čas ještě dále dělí na polovolný čas (nezbytné činnosti mimo zaměstnání) a vlastní volný čas. Ten chápeme jako disponibilní čas nebo jako individuálně volně disponovatelný čas (užíváme ho podle svých osobních přání).

Podle Hájka (2011) je volný čas částí lidského života mimo čas pracovní a čas vázaný, který zahrnuje biofyzilogické potřeby člověka a různé mimopracovní povinnosti. Je to čas, který má člověk k dispozici pro činnosti sebeurčující a sebevytvářející. Jedná se o odpočinek, zábavu, rozvoj zájmové sféry, zlepšení vědomostí a účast na veřejném životě. Čas polovolný označuje aktivity přinášející radost a případný praktický užitek jako ruční práce, kutilství nebo zahrádkaření. Kaplánek (2012) konstatuje, že volný čas je vymezen buď negativně, kdy je chápán jako zbytková kategorie (jedinec jí má k dispozici po pracovní době nebo po vykonání další nutné činnosti) nebo pozitivně, kdy je chápán jako čas svobody pro tvorbu, filosofování, zábavu, umění, odpočinek a nicnedělání. Jedná se o stav nezávislý na práci a povinnostech, s potenciálem svobodného a radostného života.

1.1 Funkce volného času

Volný čas plní řadu úkolů a funkcí, a to například funkci humanizační, zábavnou a instrumentální. Kaplánek (2012) poukazuje na to, že způsob trávení volného času odráží kvalitu životního stylu jedince, s ohledem na očekávání společnosti, ve které žije.

Slepičková (2005) klasifikuje následující 3 funkce volného času, a to:

- **Humanizační funkce volného času**, která zahrnuje hlavně výchovné, vzdělávací a socializační možnosti volného času. Vzdělávání a rozvoj osobnosti se prolíná všemi úvahami o volném čase. Volný čas napomáhá kultivaci ducha i těla a pomáhá uchovávat kulturní dědictví prostřednictvím lidových zvyků a slavností. Jedinec je při trávení volného času ovlivněn užším i širším sociálním prostředím. Způsob trávení volného času se učíme. Ve volném čase se také učíme řadě dovedností a získáváme nové zkušenosti. Zařazování do různých skupin poskytuje prostor pro socializaci, učení se normám a rolím.
- **Zábavná funkce volného času** má úzký vztah k sociálně psychologickým a psychologickým aspektům volného času. Volný čas dává prostor pro oproštění se od povinností a problémů a dává prostor pro věnování se osobním zájmům a zálibám. Naplňuje osobní přání a potřeby, navozuje pocity uspokojení a příjemné prožitky. Radost, prožitek a zábava jsou nosné znaky volného času.
- **Instrumentální (nástrojová) funkce volného času** nabývá na významu se změnou stylu řízení práce. Člověk má mít možnost dostatečně si po práci odpočinout, zregenerovat své síly a upevnit své zdraví.

1.2 Faktory osobnosti a věkové kategorie vzhledem k volnému času

Pokud se týká faktorů osobnosti, zde Spousta (1994) podrobněji pojednává o charakteristikách dle věku, pohlaví, fyzické a psychické kondici aj.:

- Věk** nejvíce ovlivňuje a mění náplň volného času. Předškolní dítě nerozlišuje mezi hrou a prací. Ve školním věku již může učení částečně splývat s prací. V dospělosti je věk horečný v zaměstnání i v zájmech. **Pohlaví** velmi podstatně ovlivňuje trávení volného času. Ženy se většinou věnují péči o vlastní tělo, více se sociálně kontaktují a pomáhají si. Muži se věnují práci v garáži, na zahradě nebo sportu. Většinou tvrdě pracují a tvrdí, že je to pro ně zábava.
- Fyzická kondice a zdravotní stav** jsou hlavní limitující faktory volby povolání, úspěchu v něm i mimopracovních činností. Na jedné straně se jedná o špičkové sportovce a na druhé straně o lidi zanedbávající svou fyzickou

kondici případně lidí obézní **Psychická kondice** je dána temperamentovou výbavou, výší inteligence a stupněm aktivity, energičnosti. Velmi podstatně rozhoduje o životním stylu.

- c) **Povolání a příslušnost ke společenské vrstvě** jsou jedním z nejdůležitějších limitujících faktorů vzhledem k chápání a naplňování volného času.

Dále Slepíčková (2005) hlouběji pojednává o věkových kategoriích a specifikaci jejich trávení volného času. Z hlediska věku je třeba se věnovat skupině dětí a mládeže. Zde má největší vliv rodina. Záleží na tom, zda rodina umí trávit volný čas společně a vhodným způsobem. U populace v produktivním věku je volný čas značně ovlivněn sociálním zařazením a konkrétním obdobím života. Rovněž je ovlivněn finanční otázkou. Dochází i k volbě mezi kariérou a výdělkem a dostatkem volného času a naplňování i jiných životních hodnot. Lidé v postproduktivním věku již nemusí plnit povinnosti v zaměstnání. Změnil se již jejich způsob života a často zůstávají sami bez partnera, i bez širších osobních sociálních kontaktů. S nárůstem volného času nastává problém, jak jej trávit. Dále se jedná o možnosti a existenci nabídky pro trávení volného času, adekvátní jejich zájmům, zdatnosti a zdravotnímu stavu.

Pro potřeby této práce a zkoumanému vzorku v dotazníkovém šetření je nutné se blíže zaměřit na specifika adolescentů. Šimíčková-Čížková (2003) jasně definují adolescenci jako věkové období mezi dětstvím a dospělostí, v sociologickém a pedagogickém pojetí mládež. Fyzický a psychický vývoj adolescenta se blíží ke svému dokončení, sociálně i mravně bývá nevyzrálý. Vazby s rodiči se uvolňují, je preferován styk s vrstevníky, rozvíjí se intenzivní emocionální i sexuální život. Období hledání jistot, nedůvěry k autoritám, tendencí riskovat je popsáno v Pedagogickém slovníku (2013). Vývoj identity adolescenta je chápán jako vytváření pocitu identity a je spojováno s otázkami - kdo jsem, co umím, kam směřuji, jak mě druzí hodnotí, jaké role zastávám.

Helus (1995) ještě dodává, že pro vyšší potřeby a zájmy osobnosti platí, že vyvěrají z určitého jádra, které je více či méně výrazně staví do svých služeb. Tímto jádrem je usilování osobnosti o sebeaktualizaci, sebeuskutečnění, seberealizaci, o uplatnění všech svých rozvojových možností.

1.3 Organizace volného času a jeho kvalitativní znaky

Volný čas představuje svobodnou volbu a jeho trávení závisí na řadě okolností. Podle Slepíčkové (2005) probíhá trávení volného času dvěma způsoby a to buď spontánně, nebo organizovaně. Při spontánních volnočasových aktivitách si jedinec sám nebo v neformální skupině volí a uspořádává vybranou aktivitu. Organizovaná forma představuje nabídku volnočasových aktivit přicházející z vnějšku od formální organizace nebo instituce. Jedinec využije této nabídky, pokud vyhovuje jeho potřebám a zájmům a zvolí si ji na základě svobodného rozhodnutí. Organizované formy volného času jsou celospolečensky výhodnější z důvodu různorodější nabídky činností. Vytvářejí rovněž podmínky usnadňující realizaci vybraných volnočasových aktivit. V řadě případů lze cíleně a mnohem efektivněji dosahovat naplnění funkcí volného času.

Slepíčková (2005) dále také rozděluje kvalitativní znaky volného času a volný čas lze v kombinaci výše uvedených pojetí chápat následovně:

- **Svoboda a protiklad práce** – volný čas je chápán jako osvobození od práce, zbavení se pracovních povinností. Vedle nutných pracovních povinností se jedná o chvíle, kdy nemusí studovat, a kdy si může zvolit činnost, které se bude věnovat na základě svobodné volby a pro své potěšení.
- **Časový prostor** – volný čas je chápán jako určitá doba navíc. Po splnění svých studijních povinností a po zajištění veškeré biologické nezbytnosti, se lidé mohou věnovat svobodně vybraným činnostem.
- **Forma činnosti** – volný čas přináší naplnění a přání člověka nezávisle na pracovních a jiných povinnostech. Jedná se o odpočinek, zábavu, rozvoj osobnosti, tvořivosti a o spontánní účast na životě společnosti.
- **Symbol sociálního postavení** – volný čas souvisí se změnami společnosti. Jde o to, jaké podmínky pro volný čas ve společnosti existují a jaké normy jeho trávení jsou prezentovány či požadovány.
- **Prostředek sociální pomoci** – prostřednictvím vhodné organizace a náplně volného času přispívá k uspokojování potřeb a tužeb lidí, kteří se nacházejí ve složitějších či nepříznivých životních podmínkách. Sociálně slabé rodiny nemají dostatek financí na zajištění potřeb svých dětí ve volném čase.

- **Funkce sociální skupiny** – vnímání volného času ve spojitosti se sociální skupinou. Významnou roli hrají skupiny, v nichž jedinec tráví svůj volný čas (podobné zájmy, životní styl, rodina, věk, pohlaví, místo bydliště).

1.4 Hlediska přístupu k volnému času

Pávková (1999) specifikuje různá hlediska, kterými lze na volný čas pohlížet následovně:

- **Ekonomické** - společnost investuje do zařízení pro volný čas a určitá část nákladů se jí vrátí. Odpočinitý žák podá lepší pracovní výkon, lépe zvládá mezilidské vztahy. Navíc při zájmových činnostech získává nové vědomosti, které uplatní ve své školní činnosti.
- **Sociologické a sociálně-psychologické** - volnočasové aktivity přispívají k utváření mezilidských vztahů a určitým způsobem kompenzují vliv některých problémových rodin. Dochází k vytváření formálních i neformálních skupin na základě společného zájmu, což je součástí socializace jedince.
- **Zdravotně-hygienické** - využívání volného času podporuje zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Je třeba brát zřetel na uspořádání režimu dne, respektování křivky výkonnosti jedince, hygienu prostředí i sociálních vztahů a hygienu duševního života. Správné využívání volného času se pozitivně projevuje ve zdravotním stavu člověka.

Obecně lze konstatovat, že volný čas dětí a mládeže a péče o něj má z pedagogického hlediska dva úkoly. **Výchovu ve volném čase**, která bezprostředně naplňuje volný čas smysluplnými rekreačními i výchovně vzdělávacími aktivitami. **Výchovu k volnému času**, která jedince seznámí se zájmovými aktivitami, poskytne mu v nich základní orientaci a na základě vlastních zkušeností v různých oborech mu pomůže najít oblast zájmové činnosti, která mu nabídne možnost uspokojení a seberealizace.

1.5 Volnočasové zájmy, postoje a motivace k volnému času

Vážanský (2001) uvádí, že zájmy ve volném čase vypovídají o kognitivní a emocionální sféře osobnosti. Pro zájmy existují obdobné určující faktory jako pro volnočasové aktivity. Zájmy jsou zaměřené úmysly, koncentrace myšlenek osobnosti

na určitý předmět nebo vybraný úsek. Volnočasové potřeby se převážně odhalují porovnáváním četnosti, intenzity a kvality činnosti ve volném čase. Potřeby vznikají z činností ve volném čase, přičemž jejich četnost, intenzita a kvalita představují klíčové indikátory.

Vedle délky trvání aktivit ve volném čase je indikátorem jejich intenzity časové rozpětí. Rovněž metody sledování časového režimu přihlížejí k intenzitě aktivity. Intenzita je důležitá při výběru téměř identických aktivit. Je třeba brát ohled na jejich razantnost při vytváření obsahové náplně všedního dne. I když i nadále zůstává práce nejvyšší hodnotou ve společnosti, neustále vzrůstá význam volného času. Užívání života, legrace a sociální kontakty mají větší význam než orientace na výkon nebo plnění povinností. Toto vnímání však závisí na chápání společenské normy, sociálním a životním prostředí, veřejném mínění a společenském podvědomí.

Volnočasové motivace závisí podle Vážanského (2001) také na oblasti života, na sociální skupině, postavení v životním cyklu a na dosaženém vzdělání. Za nejdůležitější determinanty se považuje pozice člověka v životní etapě a jeho příslušnost k sociální skupině. Motivace volného času závisí na životních situacích. Jako motiv k provozování sportovních, tělovýchovných a herních činností je chápána kompenzační funkce, zdraví a zábava. Dalším motivem je sociální komunikace, družnost a cílená orientace jedince na bližního. Obnovovací úloha volného času se projevuje v regenerativní dimenzi chování ve volném čase. Za nejzávažnější funkci volného času je považována osvěžující a obnovující funkce. Rodina znamená rozhodující protipól pracovním stresorům, avšak každý problém uvnitř rodiny poškozují přístup k volnočasovým činnostem. Dalším motivem je zábava, rozptýlení, potěšení, uvolnění a obveselení. Rovněž důležitým motivem je přání být kompetentní a samostatný. Zde je znatelný vzestup motivů vzdělání. Velmi důležitý je i aspekt sociální integrace, identifikace a sebepojetí. Motivem volnočasových aktivit může být i touha po zážitcích, dobrodružství, změně nebo hledání zkušeností. Spokojenost je považována za kvalitu prožitku, je více spjatá s osobností než se sociálním kontextem. Většina aktivit volného času je multifunkční. Oblast zotavení, odpočinku, produktivních činností a rodiny uspokojuje značné množství rozdílných potřeb.

1.6 Hodnotová orientace, životní způsob a styl

V Pedagogickém slovníku (2013) je uvedeno, že hodnotová orientace je hierarchicky uspořádaný soubor hodnot, který odráží reálné pořadí, důležitost hodnot, sdílených určitou skupinou populace v určitém období. Je zjišťován speciálními výzkumy, které objasňují rozdíly v hodnotových orientacích mladé generace a dospělých.

Pávková (1999) zmiňuje, že způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Ten označuje za souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje. Zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Každý člověk má svůj individuální systém hodnot. Volnému času tedy může přisuzovat různou hodnotu. Jednání člověka ve volném čase lze posuzovat podle míry aktivity a podle toho, kolik úsilí je ochoten a schopen vynaložit pro splnění svých plánů a tužeb.

Vážanský (2001) uvádí, že hodnotová orientace představuje individuální vůdčí linii, usměrňující chování člověka všude tam, kde nerozhodují jeho biologické pudy, zábrany nebo jeho racionální uvažování. Existují dvě rozdílné skupiny hodnot. Jedna skupina zahrnuje povinnosti a akceptace, jejíž význam však klesá. Druhá skupina zahrnuje hodnoty rozvoje vlastní osoby, které jsou hlavními nositeli aktuálních hodnotových změn, a jejich význam je na vzestupu.

Pedagogický slovník (2013) říká, že životní způsob je charakter jedincem vykonávaných činností, používaných postupů a množství času, které je činnostem věnováno. Je určen materiálními podmínkami, osobností člověka, charakterem práce a ve společnosti převažujícím životním stylem. Životní způsob rodiny silně ovlivňuje postoj žáků ke škole a vzdělávání a tím i průběh a výsledky edukačního procesu. Životní styl je typický způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, vědomí hodnot, norem a věcného prostředí ve společnosti, které je integrací životních způsobů jedinců. Na převládajícím životním stylu závisí prestiž vzdělání, postoj veřejnosti ke škole a podobně. Křivohlavý (2001) specifikuje následující druhy životních stylů:

- a. **Pracovně orientovaný životní styl** vnímá profesionální činnost jako ústřední smysl života. Volný čas chápe jako zbytkovou kategorii sloužící k tělesnému

odpočinku, rekreaci a zotavení. Toto pojetí převládá v byrokratických, správních a rozhodovacích orgánech.

- b. Hedonistický životní styl** přesouvá životní zájmy do oblastí volného času, rodiny a soukromí. Práce je nutná pro život a užívání vlastního volného času, plně a vědomě prožívaného je protipól k pracovnímu všednímu dni. Jedná se o revoluční, progresivní, ekonomicky závažný, kvantitativně dominující, spotřební a mobilně orientovaný životní styl.
- c. Celistvý životní styl** se snaží omezit oddělení životních oblastí práce a volného času. Obsahuje nejen extrém profesionální práce (spojení výdělečné činnosti a smysluplné volnočasové aktivity), ale i redukci vlastní výdělečné práce na minimum a uskutečňování dodatečné volnočasové aktivity. Jedná se o alternativní, velmi významný životní styl, jak zmiňuje Vážanský (2001).
- d. Zdravý životní styl (healthy life style)** je v popředí zájmu veřejného zdravotnictví stejně jako oblast zdravých životních podmínek (healthy environment). Jedná se především o zdravý způsob výživy, opatření proti nehodám a úrazům (ochranné přilby, bezpečnostní pásy), pohybové aktivity (cvičení, tělovýchova, zdravotní sportování), programy zaměřené proti kouření, na prevenci kardiovaskulárních nemocí, jak uvádí.

1.7 Patologie využívání volného času, nuda, existenciální frustrace

Z psychohygienického hlediska je velmi důležitá existence volného času. Velmi škodlivá je ta situace, když jedinec volný čas vůbec nemá. Důvodem může být velké množství povinností, špatná organizace činností a celodenního režimu.

Někdy jedinec není schopen odpočívat. Jedná se o člověka nadměrně upřednostňujícího práci, který přirozeně vylučuje volný čas a jeho psychohygienické využívání. Rovněž může být příčinou neefektivního využívání volného času nedostatečná nebo scestná znalost pravidel psychohygieny, kdy jedinec věnuje volný čas určitým speciálním aktivitám, od kterých si slibuje velký rekreační a relaxační zisk. Může se jednat o speciální intenzivní cvičení, různé diety nebo výrazné nadřazování aktivního odpočinku nad pasivní (sport nad spánek). Volný čas rovněž neplní svůj účel, pokud je aktivita jedince roztržštěná a impulzivní. Spontánní činnost je klidná, uvolněná plynulost nápadů, představ a jednotlivých aktivit. Impulzivní činnost je překotná, neklidná, často vygradovaná emocionalitou a nesystematičností.

Nuda je nepříjemný afektivní stav spojený s pocity napětí, se zkresleným prožíváním času a s pocity prázdna. Pocit nudy nelze odstranit změnami prostředí, ale výchovným nebo psychoterapeutickým působením na nudícího se jedince.

Spousta (1996) zdůrazňuje, že existenciální frustrace vzniká, když člověk pochybuje o smyslu své existence. Může se rozvinout až do depresivní neurózy a projevuje se zejména v období volného času člověka, kdy skončí jeho běžná zaměstnanost a do jeho vědomí mohou pronikat myšlenky o prázdnotě a nemyslnosti jeho života.

1.8 Sociální sítě a jejich význam ve volném čase

V dnešní době jsou sociální sítě nejen určitou výhodou pro mladé lidi, ale přináší i jistá rizika. Například Facebook funguje již od roku 2003. Jeho nejpoužívanější aplikací se zdá být fotogalerie s možností označování osob, případně aplikace třetích stran. Mladé lidi zde láká svět plný přátel s možností sdílení myšlenek. Rizika sociálních sítí jsou mladými lidmi naopak dost podceňována. Nepříjemné může být, že z webu se nedá nic smazat a zároveň zde zůstává úplně vše zaznamenáno. Rovněž se dá velmi lehce zneužít informací, které o sobě mladí lidé mnohdy i lehkovážně zveřejňují.

Rovněž Instagram přináší různá úskalí. Především u děvčat vyvolává negativní pocity týkající se jejich vzhledu a vlastního těla. Nechají se okouzlit fotografiemi modelek, které jsou podloženy hodinami příprav. Mládež trávící hodiny u počítače se velmi často ochuzuje o spánek, má strach, že něco zmešká, může trpět stavy úzkosti nebo být obtěžována ze strany ostatních. Dočekal (2019) upozorňuje na velká rizika, která dětem přináší placení kartou na internetu. Rovněž zaslání intimních fotografií přináší nebezpečí sextingu. Možná ještě větším nebezpečím je revenge porn, což je šíření nevhodných fotografií za účelem pomsty. Spousta lidí si vůbec ani neuvědomuje nebezpečí, které přináší webová kamera na počítači nebo na notebooku. Dívkám či chlapcům můžou být rovněž nabízeny peníze za intimní fotografie, či za sex.

Důležité je také zmínit zatím neústávající koronavirovou pandemii, která přinesla omezení volnočasových aktivit, avšak výrazně zvýšila mediální aktivity české populace. Čtení knih však výrazně neovlivnila, k výraznému zvýšení čtení knih došlo zejména u pravidelných čtenářů. Toto ukazují výsledky výzkumu Národní

knihovny ČR. Dle výzkumu realizovaného pro Národní knihovnu České republiky (2021) došlo k výraznému nárůstu aktivit u sledování filmů a seriálů (+24 %), četby textů na internetu (+23 %), využívání sociálních sítí (+19 %), sledování zpravodajství (+19 %) a sledování televize (+18 %). K mediálním aktivitám, kterých se pandemie nijak výrazně nedotkla, patří poslech audioknih, četba elektronických knih a poslech rozhlasu. K výraznějšímu nárůstu čtení knih došlo u pravidelných čtenářů. Pokud se týká nákupu knih tak tento pandemie nijak zvlášť neovlivnila. Nákup tištěných knih přešel do online obchodů. Uzavření knihoven bylo kompenzováno otevřením digitálních knihoven.

Dle názorů rodičů dětí ve věku 6 – 18 let je nárůst oproti době před pandemií největší u hraní her na mobilním telefonu, počítači, notebooku a tabletu (+41 %). Dále vzrostlo využívání sociálních sítí (+38 %). Rovněž vzrostlo sledování filmů a seriálů na různých zařízeních (+35 %). Nejmenší nárůst je zde viditelný u sledování televize (+22 %).

V dnešní době již není pro mládež hlavní sociální sítí Facebook, ale Instagram nebo TikTok. V tomto prostředí lze probírat různá témata. Jedná se především o preventivní články a informace, sdílení vtipných a zajímavých věcí, informace o současné situaci okolo covid – 19 a o různé ankety. Nejfrekventovanějším tématem v době karantény byla pro většinu mladých lidí škola. Sice nemuseli řešit vztahy ani konflikty, ale podobu výuky. Stěžovali si na vysoké nároky škol a na neúměrně vysoké množství úkolů.

Pokud se týká trávení času, tak denní doba v rozsahu 4 – 5 hodin strávená v online prostředí je opravdu neúměrně vysoká. Tuto dobu však lze rozdělit na jednotlivé činnosti, jako je příprava do školy a online výuka, sledování filmů a seriálů, hraní her a pohyb na sociálních sítích. Dalšími tématy bylo zdraví, vztahy a rodina a kyberšikana.

1.9 Vztah volného času a odpočinku

Vzdělání je dle Krause a Poláčkové (2001) považováno za právo na zaměstnání a volný čas je chápán jako regenerace pro další práci v zaměstnání. Hodnota volného času spočívá v úteku a relaxaci. Orientace společnosti na uskutečňování ekonomických zájmů negativně ovlivňuje oblast volného času. V civilizovaných společnostech se však do popředí dostává vlastní aktivita a

orientace na kvalitu prožívání životního času. Volnočasové aktivity jsou ovlivněny biologickým zráním jedince a jsou odrazem dosažené úrovně sociálního, mentálního a psychického zrání. Zároveň jsou stimulem dalšího zrání jedince a posunem v hodnotové orientaci.

Socializace osobnosti probíhá v podstatné míře ve volném čase, tudíž vzdělávání ve volném čase a pro volný čas nabývá na důležitosti. Kvalitně využívat volný čas je třeba se učit. V dětech je třeba pěstovat novou kompetenci pro jednání ve volném čase. O svém volném čase rozhoduje každý člověk sám. Spousta (1994) uvádí nutnost, aby se člověk ve volném čase rekreoval, regeneroval své síly a kompenzoval jednostrannosti. Intelektuál by se tedy měl po práci věnovat manuální činnosti. Sedavé zaměstnání by mělo být vystřídáno pohybem a svalovou námahou. Mechanická práce u stroje a fyzická dřina nápravným tělocvikem a intelektuální činnostmi. Specialisté by měli zvyšovat všeobecné vzdělání, kulturnost a informovanost.

Spousta (1996) zmiňuje, že možnost seberealizace jedince je u volného času velice významná, protože člověk potřebuje pro spokojený život subjektivní pocit smysluplného využití času. Únava na člověka přichází, když hra, učení, práce či zábava trvá dlouho, nebo je značně intenzivní. Při jejím nástupu činnost a svěžest jedince ochabují. Pokud se únava odstraní odpočinkem, organismus si zachová svou svěžest a práceschopnost. Pokud se nedostaví regenerace organismu, únava se prohlubuje a vede k chronickému stavu. Vyčerpání je chorobná reakce organismu na nadměrné zatížení přesahující fyziologické meze člověka.

2 Zájmová činnost

Pávková (2014) konstatuje, že zájmové činnosti lze chápat jako cílevědomé probouzení, uspokojování a rozvíjení zájmů a schopností. Zájem jako jeden z psychických jevů patří mezi významné motivy lidského jednání a aktivizuje osobnost jedince. Zájmy se utvářejí během života a jsou to učením získané předpoklady. Úzce souvisejí se schopnostmi, které lze při zájmových činnostech objevovat a dále rozvíjet. Zájmové činnosti dávají příležitost k neformálnímu vzdělávání, a tím k rozvoji osobnosti ve všech jejích složkách.

Jak jasně specifikuje Hájek (2007), mezi osobní aktivační činitele řadíme také zájmy, které ve struktuře osobnosti řadíme mezi vlastnosti aktivačně motivační. Zájem je relativně stálé zaměření osobnosti. Intenzitou zájmu se určuje jeho kvalita. Rozlišujeme zájmy hluboké a povrchní, jednostranné a mnohostranné, krátkodobé, dočasné, přechodné či trvalé. Intenzita zájmu a délka jeho trvání je výrazně ovlivněna vývojem jedince a jeho zráním. Pravidelná zájmová činnost je mimořádně významná, jelikož sleduje individuální rozvoj účastníka, který je spjatý s činností zájmového kolektivu a s jeho veřejně prospěšnou nebo tvůrčí činností. Jedná se o zájmové kroužky, soubory umělecké tvořivosti nebo sportovní družstva, jak zdůrazňuje Hofbauer (2004).

Pávková (1999) soudí, že veškerá činnost v oblasti výchovy mimo vyučování má svá specifika a vychází z principů dobrovolnosti, rekreačního a zájmového zaměření, pestrosti a přitažlivosti činností, citovosti, aktivity a iniciativy dětí a mládeže. Vychovatel vychází z potřeb a přání dětí, které vhodně a nenásilně ovlivňuje. Stává se pro děti přítelem a rádcem, co nejméně poroučí a zakazuje, ale doporučuje, usměrňuje a podněcuje. Děti získává přitažlivým obsahem činností, svým vlastním osobním vystupováním a vytvořením podnětného prostředí.

Pávková (1999) dále vysvětluje vliv způsobu odpočinku a rekreace na utváření způsobu života jedince, jeho hodnotovou orientaci a v dospělosti i na pracovní výkon. Dále také specifikuje volnočasové činnosti následovně:

- **Odpočinkové činnosti** jsou velmi klidné, pohybově i psychicky nenáročné. Nejvydatnější formou odpočinku je spánek.

- **Rekreační činnosti** mají charakter vydatné pohybové aktivity, nejlépe na zdravém vzduchu. Mohou mít podobu činností tělovýchovných nebo manuálně-pracovních.
- **Zájmové činnosti** jsou cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci.

Helus (1995) zmiňuje, že zájmy jsou významným činitelem zaměřenosti osobnosti. Jedná se o uvědomělé, dlouhodobé a soustavné zaměření aktivity jedince na vybranou oblast poznávání a činorodé seberealizace. Zájmy sjednocují řadu oblastí osobnosti a dávají jim aktivní nasměrování. Například sběratelský zájem sjednocuje:

- poznávací zaměřenost** (jedinec chce o dané oblasti něco vědět),
- sociální zaměřenost** (jedinec se výběrově začleňuje do určitých mezilidských vztahů, navazuje kontakty, vstupuje do klubu),
- prakticko-prováděcí zaměřenost** (jedinec realizuje celou řadu úkonů jako třídění, konzervování, popisování),
- hodnotovou zaměřenost** (jedinec vyzdvihuje určité cíle jako hodnoty, na kterých mu záleží, kterým dává přednost),
- životně stylovou zaměřenost** (spojenou s organizací dne, týdne a roku, vzdálených životních plánů, s volbou pozdějšího studia a povolání).

Rozvíjení a prohlubování zájmové oblasti má pro vyhraněnost osobnosti velmi velký význam. Schopnosti jsou vlastnosti osobnosti, které jedinci umožňují naučit se a úspěšně vykonávat určité činnosti. Jedná se schopnosti:

- vjemové neboli percepční** (přesně vnímat a rozlišovat tvary, barvy, tóny),
- psychomotorické** (naučit se a vykonávat určité sestavy pohybů),
- intelektuální neboli myšlenkově poznávací** (orientovat se v nových situacích, řešit problémy).
- sociální** (jednat s lidmi, dělat dojem, předcházet konfliktům a konflikty řešit), **umělecké** a další.

Někdy lze schopnosti dělit na obecné a speciální. Dítě musí mít určité schopnosti například ke hře na klavír, aby se mohlo dále rozvíjet a zdokonalovat. Dle

Němce (2002) jsou zájmové činnosti aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Podílí se na formování názorů, postojů a přesvědčení jedince. Zájmová činnost má vždy aktivní charakter. Obsahuje složku vůle a významně ovlivňuje osobnost vychovávaného. Zájmová činnost by měla vést k samostatnosti, aktivitě a rozvoji schopnosti organizovat si činnost i volný čas. Zájmové činnosti specifikuje následovně:

- a) **Vědeckotechnické a vědecké** - biologické, mineralogické, radioamatérské, amatérští speleologové, modeláři, motoristé.
- b) **Technicko-praktické** - kroužky dovedných rukou, ikebany, vaření, chataření.
- c) **Společenskovední** - vlastivědné, historické, sebevzdělávací, jazykové, sběratelství.
- d) **Přírodovědné (pěstitelské a chovatelské)** - kaktusáři, včelaři, zahrádkáři, chovatelé exotického ptactva, rybáři.
- e) **Esteticko-výchovné** - výtvarné, hudební, literárně-dramatické.
- f) **Tělovýchovné, sportovní a turisticky zaměřené** - atletika, gymnastika, sportovní hry, plavání, bruslení, lyžování, florbal.

2.1 Motivování organizovaných zájmových činností

Zájmové činnosti směřují k naplňování volného času a tím je rozvíjení, navozování a usměrňování zájmů. Nejvíce zájmů je realizováno ve skupinách (kroužky, oddíly, soubory, kluby, kurzy, volná sdružení, fankluby). Uspokojování zájmů v kolektivu přináší pozitivní výsledky a uspokojení z dosažených úspěchů.

Termínem motivace označujeme vzbuzení aktivity, její zaměřenost a projevy. Motivem mohou být základní potřeby, pudy, vrozené dispozice nebo osobní plány a aspirace, životní hodnoty.

Termín zájem vyjadřuje relativně stálé zaměření osobnosti. Zájmy patří mezi vlastnosti aktivačně-motivační. Souvisí s vlohami a schopnostmi jedince a patří mezi vlastnosti výkonové. Zájmové činnosti příznivě ovlivňují efektivitu výchovy a vzdělávání, jsou socializačním prostředkem a stávají se významnými činiteli individuálního i společenského rozvoje.

Hájek (2011) dále říká, že všechny typy zájmových činností umožňují prožívání kladných citů, odreagování citů negativních, poznávání vlastních možností na základě svobodné volby druhu činnosti, dobrovolnosti i individuálních přání. Zájmová činnost plní funkci výchovnou i vzdělávací. Nadání znamená přirozenou schopnost či vlohu. Pokud je nadání rozvíjeno a systematicky pěstováno, hovoříme o talentu. Pokud je jedinec citlivý na problémy ve svém okolí a řeší je novými způsoby, hovoříme o tvořivosti. Nadané děti se velmi často zařazují do kategorie žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. Pedagog svým působením motivuje potřeby něco vědět, dokázat, naučit se. Pedagogické motivování zaměřuje činnost k dosažení zamýšleného výsledku – uspokojení navozené nebo vyvolané potřeby. Motivace má vyvolat potřebu a také ukázat cestu, jak ji uspokojit. Motivace aktivizuje, reguluje a posiluje. Vnitřní podněty jsou směřovány k určeným cílům.

Hofbauer (2004) zmiňuje, že častým a významným způsobem realizace volného času dětí a mládeže je jejich sdružování. Člen sdružení rozvíjí svoji osobnost, sociální vztahy a osvojuje si žádoucí hodnoty. Sýkora (2006) uvádí, že zážitkové programy mohou být protknuty celostní motivací tak, jak ji známe z táborů pod názvem celotáborová hra nebo ze škol jako projektovou výuku. Jde o vytvoření ústředního motivu, který je přítomný na celém kurzu. Celostní motivaci by měly být podřízeny všechny aktivity kurzu a měla by být přítomna ve všech částech programu.

2.2 Sociologie a volný čas

Volný čas je ve svém dnešním významu chápán jako jev zrozený v moderní společnosti. Znamená pro nás určitou volnost od práce a dalších povinností, proto ho chápeme jako opak či protiklad práce. Je to volnost poskytovaná všem, od takových sociálních norem, které by jedinci určovaly způsob chování i v této časové sféře a znemožňovaly by mu její individuální využití, jak jasně říká Spousta (1994). Ten také pokládá za zakladatele specializované sociologie volného času Thorstena Veblena. Ve své knize Teorie zahálčivé třídy (1899) napsané pod silným vlivem evropského protestantismu zaujímá k volnému času silně odmítavý vztah. Volný čas je zde chápán v rozporu se sklonem každého člověka k produktivní a užitečné práci. Naopak vládnoucí vrstvy vykonávaly různé činnosti volného času jako důkaz toho, že díky svému bohatství pracovat nemusí. Volný čas pěstovaly jako ostentativní zahálku, jako vnější symbol svého společenského postavení.

Spousta (1994) dále píše, že skutečný mezník ve studiu volného času znamenala kniha francouzského sociologa Joffre Dumazediera - *Vstříc společnosti volného času?* (1962). Zde autor vychází z přesvědčení, že hlavním výdobytkem moderní civilizace není materiální blahobyť, ale všeobecnost existence volného času. Volný čas v moderní společnosti ovlivňuje všechny ostatní sféry lidského života. Pod vlivem volného času se mění i vztahy mezi spolupracovníky, ovzduší současné rodiny, vztah mezi rodiči a dětmi. Volný čas je ústředním prvkem v životním způsobu milionů lidí.

Volný čas je komplexem aktivit mimo pracovní, rodinné a společenské závazky, jimiž se jedinec zabývá ze své vůle, aby si buď odpočinul, pobavil se nebo svobodně zdokonaloval svou tvůrčí kapacitu. Polovolný čas je soubor manuálních činností, prováděných napůl ze záliby a napůl utilitárně, převážně na zahradě nebo v dílně. Autor upozorňuje na ambivalentnost volného času, který může být prostorem pro pozitivní rozvoj jedince a pro osmyslnění jeho místa ve společnosti, může však také vést k jeho izolaci, k nezájmu o to, co se děje mimo jeho privátní život, k pocitu že sociální, politické a kulturní problémy jsou jen obtížným břemenem, jak míní Spousta (1994).

Významným oponentem se stal anglický sociolog Kenneth Roberts, který ve své knize *Volný čas* (1970), odmítá jakékoli výchovné snahy v oblasti volného času. Má-li zůstat náplň volného času skutečně výsledkem svobodné volby jedince, nemůže být jedinec kýmkoli v této volbě usměřován. Člověk se rozhoduje v souladu se svými zálibami a zájmy. Neexistuje žádné měřítko velikosti uspokojení.

Další neběžnou koncepci volného času vytvořila dvojice anglických sociologů N. Elias a E. Dunning ve studii *Hledání vzruchu ve volném čase* (1967). Tvrdí, že do volného času by se měly započítávat jen mimetické aktivity, do nichž spadají návštěvy biografů, divadel, sportovních podniků, sledování televize, sport, lov, rybaření, hry a sázení. Tyto aktivity poskytují modernímu člověku jakési náhradní vzrušení, protože dnešní společnost je monotónní a nevzrušivá. V současné době empirická sociologie volného času zkoumá údaje o jeho délce a struktuře ve vyspělých zemích. Sociologická teorie se pak dále specializuje na jednotlivé disciplíny, které se už samostatně věnují nejtypičtějším druhům trávení volného času (sociologie filmu, cestovního ruchu, sportu) nebo naopak pojednávají o volném čase

v širších souvislostech (sociologie kultury, životního způsobu, hromadných sdělovacích prostředků, rodiny).

V českých zemích se věnoval sociologii volného času Inocenc Arnošt Bláha (1879-1960), ve svém díle Sociologie, vydaném posmrtně v roce 1969. Později byla hlavní představitelkou B. Filipcová, ve svém díle Člověk, práce, volný čas, (1967). (Spousta, 1994). Dále v Čechách máme poměrně zajímavou historii zájmových spolků, Němec (2002) uvádí, že již v roce 1844 vznikla v Anglii YMCA jako křesťanské sdružení mladých. K nám se dostala až po roce 1919 zásluhou prezidenta T. G. Masaryka. Původně budovala síť zařízení pro volný čas. V současnosti pečuje o duchovní a vzdělanostní rozvoj mládeže. Zaměřuje se i na sport, život v přírodě a cestování mladých. Vedle výchovných systémů je zde i bohatá spolková činnost ve volném čase. Jedná se o spolky pěvecké, čtenářské, vzdělávací i charitativní. V českých zemích se jedná o Americký klub dam (1864), později přejmenovaný na Americký klub českých dam. Má značně rozsáhlou charitativní i kulturní činnost, ale převážně jen ve velkých městech. K tělovýchovným organizacím patří Sokol (1862), Orel (1896) a Dělnické tělocvičné jednoty (1897), které měly vypracovanou vlastní výchovnou soustavu, Dále se jedná o katolické a evangelické kroužky a nedělní školy.

Kolem roku 1901 vzniká hnutí Wandervogel, které existovalo v době první republiky mezi německou mládeží na českém území. Zaměřovalo se na pobyt v přírodě a lidové umění. V Čechách založil skautskou organizaci pro děti od 8 do 18 let roku 1902 Antonín Benjamin Svojsík pod názvem Junák.

3 Volnočasové aktivity

Pedagogika volného času (věda o výchově ve volném čase) je obecně chápána jako záměrné, cílevědomé, dlouhodobé působení vychovávajícího na vychovávaného v pozitivním smyslu. Má své specifické cíle a probíhá ve specifických podmínkách. Vzhledem k tomu, že autor této práce působí jako učitel a pohybuje se v této sféře, zkoumá i problematiku v této oblasti. Společenské podmínky se dotýkají nejen kategorie volný čas, sociálních problémů spojených s volným časem, ale i obsahu a funkce volného času, jeho edukačního využívání, až po zařazení do výchovně - vzdělávacího systému a konstituování nové pedagogické disciplíny – pedagogiky volného času. Mimoškolní a mimoškolní výchova, přístupy ve výchově mimo vyučování

3.1 Přístupy ve výchově mimo vyučování

Spousta (1994) tvrdí, že pojem princip výchovy je většinou chápán jako určitý základní požadavek na organizaci a řízení výchovného procesu **a uvádí 2 základní principy výchovy:**

- **Princip dobrovolnosti** v účasti na zájmové činnosti i v jiných nepovinně organizovaných činnostech.
- **Princip demokracie a humanizmu** vyjadřuje svobodu člověka, úctu k jiným názorům, lidem, předpokládá však řád ve smyslu školním vyučováním zaměstnat je užitečně a ušlechtilé, zaměstnat je výchovně. Vychovávat děti i po vyučování, vychovávat je i mimo vyučování.

Kominarec (2003) soudí, že se teorie výchovy mimo vyučování musí nutně opírat o základní pedagogické disciplíny, především o teorii výchovy. Dále pak Němec (2002) zmiňuje, že místní Střediska pro volný čas dětí a mládeže organizují pravidelnou zájmovou činnost, rozdělenou do oblastí společenských věd, přírodních věd, estetické výchovy, techniky, tělovýchovy a sportu. Dále organizují příležitostnou zájmovou činnost ve formě soutěží, zábav, prázdninových akcí, táborů, lyžařských zájezdů a dalších krátkodobých akcí. Jsou otevřené všem věkovým skupinám.

Dle Pávkové (1999) probíhá **výchova mimo vyučování** mimo povinné vyučování a mimo bezprostřední vliv rodiny. Je institucionálně zajištěná a

uskutečňuje se převážně ve volném čase. Pedagogické ovlivňování volného času je významnou oblastí výchovného působení. Vede jedince k racionálnímu využívání volného času, formuje hodnotné zájmy, uspokojuje a kultivuje významné lidské potřeby, rozvíjí specifické schopnosti a upevňuje žádoucí morální vlastnosti. Výchova mimo vyučování plní funkci výchovně-vzdělávací, zdravotní a sociální.

Mimotřídní výchova je práce s dětmi, kterou organizuje škola mimo rámec vyučování. Jedná se například o práci v kroužcích, sport a hry, soutěže. Mimoškolní výchova je výchovná činnost organizovaná mimo školu. Jedná se o zařízení, instituce, organizace, hnutí a nadace (Domy dětí a mládeže, Centra volného času, Junák, Brontosaurus, Podané ruce, Domy ekologické výchovy). Mimoškolní vzdělávání je organizované školskými i neškolskými institucemi, například zařízeními pro výchovu mimo vyučování, kulturními a osvětovými institucemi, podniky a nadacemi, jak je definováno v Pedagogickém slovníku (2013).

Dnešní terminologie dle Němce (2002) mluví o činnostech ve volném čase jako o činnostech mimoškolních s dětmi a mládeží, o výchově mimo školu, o pedagogice volného času a o pedagogice zážitku. Pedagogické ovlivňování volného času a výchova dětí a mládeže v době mimo vyučování je významnou oblastí výchovného působení.

3.2 Lidské činnosti ve volném čase a jejich výchovné využití

Výchova ve volném čase má **výrazně činnostní charakter**. Hájek (2011) **specifikuje následující** činnosti, provázející člověka celým jeho životem.

- a) **Hra** je činnost pro člověka příjemná. Poskytuje pozitivní prožitky, radost ze hry, umožňuje relaxaci, nenásilné, bezděčné učení a rozvoj všech složek osobnosti. Podstatný je průběh hry. Výsledek je méně významný. Obsah her souvisí s osobními zájmy a zájmovými činnostmi. Hra má rovněž relaxační a kompenzační funkce a význam z hlediska duševní hygieny.
- b) **Učení** je chápáno jako přijímání informací, jejich zpracovávání a následná regulace chování. Učení je proces osvojování vědomostí, dovedností a utváření rysů osobnosti. Může probíhat spontánně nebo může být záměrně navozované a usměřované.

- c) **Práce** je typicky lidská činnost, která vytváří materiální nebo duchovní hodnoty. Lze rozlišovat práci fyzickou (manuální) a psychickou (duševní), kterou můžeme chápat i jako školní aktivitu.

3.3 Kulturní pedagogika, edukace a zájmové vzdělávání

Kulturní pedagogika je široká oblast související s edukačními činnostmi v oblasti kultury a kulturních zařízení jako například v muzeích a galeriích, v divadlech a kinech, v knihovnách a koncertních sálech, v zoologických a botanických zahradách, ve hvězdárnách a planetáriích, v Základních uměleckých školách a v centrech volného času. Kulturní edukace je zabezpečována zvláště sítí kulturních institucí, uměleckým školstvím (Základní umělecké školy) a některými programy masmédií.

Speciálně se otázkami pedagogického působení kulturních zařízení zabývají nově vznikající pedagogické disciplíny jako je kulturní pedagogika, bibliopedagogika, muzejní pedagogika, galerijní pedagogika, divadelní pedagogika a hudební pedagogika.

Němec (2002) tvrdí, že zájmové vzdělávání je souhrn výchovně-vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňujících získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou školní výuku. Plní funkci výchovnou, vzdělávací, zdravotní (regenerační a relaxační), sociální, preventivní a kulturní.

3.4 Pedagogika zážitků (dobrodružství), zážitkový kurz

Dle Hájka (2011) umožňuje vstupovat do reálně existujících, dobrovolně podstupovaných a takto prožívaných napětí, rizik a nebezpečí, která zážitky zintenzivňují a jejich účinnost umocňují. Tyto činnosti bývají někdy označovány jako adrenalinové. Jedná se o různé lezení, skoky, plavbu a jízdu všeho druhu.

Kominarec (2003) řadí pedagogiku zážitku mezi humanisticky orientované pedagogiky, jejichž hlavním cílem je podporovat rozvoj osobnosti dítěte, jeho aktivitu ve vztahu k vnějšmu okolí. Pod pojmem zážitek chápe vnitřní prožívání určité události, vnitřní stav člověka, který je jeho reakcí na vztah k vnější realitě. Dále Sýkora (2006) uvádí, že zážitkový kurz bez ohledu na svou délku a zaměření

pracuje s prožitkem jako prostředkem k ovlivňování klienta. Směr tohoto ovlivňování určuje cíl, se kterým kurz pořádáme. Práce organizátorů spočívá v záměrném vytváření situací, v nichž předpokládáme intenzivní prožívání a následné pedagogické práci s těmito prožitky.

Dle Sýkory (2006) osobnostní rozvoj jedince probíhá na každém typu kurzu. Dle povahy provozovaných aktivit se lze zaměřit na rozvoj morálně volných vlastností, na sebeúctu, schopnost soustředění a mnoho dalších. Jedinec se učí žádoucím vzorcům chování, sám si může vyzkoušet v modelových situacích své jednání v krizových situacích nebo v zátěži. Sociální dynamika kolektivu se dá velmi dobře stimulovat na zážitkových kurzech. Každý kolektiv se dostává do vzájemných interakcí a je nucen vzájemně fungovat. Zážitkový kurz zkvalitňuje fungování kolektivu a funguje jako urychlovač skupinových dějů. Rovněž je možné v zážitkových kurzech zlepšovat komunikaci a řešit problémové situace. Odborné vzdělávání je chápáno jako osvojování nových informací a je možné ho na zážitkových kurzech velice dobře aplikovat. Množství vstřebaných informací sice nebude nijak veliké, ale budou velice dobře zafixovány.

3.5 Výchova jedince a funkce výchovy ve volném čase

Dle Vážanského (2001) se jedná o přeměnu jedince, o podněcování jeho rozvoje a struktury jeho bytí a zabezpečení následujících charakteristických znaků osobnosti člověka. Chápání svobody jako možnosti seberealizace, poznávání sebe sama, radost z poskytování a sdílení, redukce chtivosti, nenávisti, iluzí a závisti, vědomí jistoty, identity, sebedůvěry a solidarity s okolním prostředím. Podněcování vědomí nutné ukázněnosti a respektování skutečnosti pro dosažení cíle, prožívání lásky a úcty ke člověku a posilování schopnosti celistvého harmonického života.

Výchova ve volném čase má své specifické funkce: výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Hájek (2011) zmiňuje, že výchova ve volném čase, u dětí mimo vyučování má výrazně činnostní charakter, její obsah je vymezován výčtem výchovně-vzdělávacích činností – činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, veřejně prospěšné, sebeobslužné, příprava na vyučování.

Kratochvílová (2004) uvádí, že u dětí a mladých lidí je potřebné i usměrnění i vedení k aktivnímu využívání volného času ve prospěch osobnosti, jejího rozvoje – výchova k volnému času a ve volném čase. Šerák (2009) říká, že zájmové vzdělávání

dospělých je chápáno jako integrální součást edukace dospělých. Je zde však nejasná hranice mezi čistě zájmovými činnostmi a aktivitami edukačního charakteru. Svým rozsahem a působností jde o nejpestřejší a nejširší oblast výchovy a vzdělávání dospělých.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Specifikace dotazníkového šetření

Druhá část diplomové práce se zabývá reálným odrazem toho, jakým způsobem analyzovaný vzorek středoškoláků tráví svůj volný čas a to pomocí dotazníkového šetření. Na základě těchto výsledků jsou stanovena opatření, jak středoškolákům nastínit důležitost a pozitivní vliv smysluplného trávení volného času a zlepšit jejich informovanost o možnostech zájmových kroužků a dalších zájmových organizací v okolí lokality, kde výzkum probíhal.

Ke sběru potřebných použitých dat došlo v jarních měsících roku 2021. Náhodně vybraný vzorek středoškolské mládeže pochází ze středních škol v oblasti Ústí nad Orlicí. Aby bylo dosaženo co největší průkaznosti materiálu, byli ke spolupráci vybráni žáci gymnázií a středních odborných škol, které poskytují nejen maturitní, ale i učební obory.

4.1 Možnosti zájmových činností ve vybrané lokalitě

Vzhledem k tomu, že dotazníkové šetření bylo realizováno v oblasti Ústí nad Orlicí, níže je přehled organizací, které se nachází a provozují zájmové aktivity přímo v Ústí nad Orlicí nebo jeho blízkém okolí:

A. ÚSTÍ NAD ORLICÍ

Organizace: DDM-Duha - Dům dětí a mládeže Ústí nad Orlicí

Dostupné zájmové činnosti pro mládež a dospělé: angličtina, dance aerobic, keramika, lezení, paličkování, pilates, šití pro radost, šití bot pro přirozenou chůzi, taneční pro ženy, vzdušná akrobacie, fotografování, Letecký modelář – LMK Junior klub, Plastikový modelář, Lanka (Kroužek s herní tematikou), Programuj – 3D grafika, Programuj Minecraf, Programuj apky a hry, RC auta, Robotika, šachy.

Organizace: Základní Umělecká Škola Jaroslava Kociana

Dostupné zájmové činnosti pro mládež a dospělé: hudební, dramatický a výtvarný obor dle stanovených kritérií

Organizace: SDH ÚSTÍ NAD ORLICÍ

Dostupné zájmové činnosti pro mládež a dospělé: soutěže, tábory, výcvik

Organizace: Letecká škola Ptáček s.r.o.

Dostupné zájmové činnosti pro mládež a dospělé: Výcvik pilotů letounů, kluzáků a ultralehkých letadel

Organizace: Aerotraining Centrum Ústí nad Orlicí

Dostupné zájmové činnosti pro mládež a dospělé: Letecký výcvik

Organizace: Oblastní spolek ČČK Ústí nad Orlicí

Dostupné zájmové činnosti pro mládež a dospělé: kurzy první pomoci

B. ČESKÁ TŘEBOVÁ

Organizace: Ing. Jaroslava Knířová

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: taneční škola - výuka tance

Organizace: Naděje Česká Třebová, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: volnočasové aktivity pro děti a mládež, podpora dalšího vzdělávání

Organizace: DDM Kamarád Česká Třebová

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: zájmové kroužky, kurzy, semináře, pronájem prostor a táborové základny, ubytování, akce pro celé rodiny

C. LETOHRAD

Organizace: ZUŠ Alfonse Muchy

Dostupné zájmové činnosti pro mládež a dospělé: hudební, dramatické a výtvarné obory dne nabídky

Organizace: Pavlína Kalousová Hocková

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: pěvecké a hlasové studio - výuka zpěvu, příprava k talentovým zkouškám

Organizace: Ing. Iva Vanžurová

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: kurzy paličkování, krajka, malba

SKIPI LETOHRAD

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: multifunkční centrum s pestrou nabídkou atrakcí pro děti a dospělé, v prostorách restaurace s kavárnou

KARATE TEAM KCK PŘI TJ SPARTAK LETOHRAD

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: sebeobrana, procvičení a posílení těla, rozvoj psychiky a koncentrace, morální postoje, posílení zdraví

KLUB BIATLONU LETOHRAD, p. s

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: soutěže žáků, dorostenců a juniorů v biatlonu, možnost ubytování v areálu

SK HOKEJBAL LETOHRAD, z. s

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: hokejbalové centrum mládeže

TJ SOKOL LETOHRAD

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: výkonnostní sport, sport pro všechny, kulturní a společenské akce

D. ŽAMBERK

Organizace: Blanka Kristlová

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: kurzy tantra doteku, vnitřní jóga, tantra, jóga, tanec

Organizace: Hana Michaličková

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: taneční kurzy

Cesta pro rodinu

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: rodinné centrum, posiluje hodnoty rodiny a mezigeneračních vztahů, mateřskou roli žen, podporuje rodiče při výchově dětí

Český rybářský svaz

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: kroužek mladých rybářů

Organizace: Středisko volného času ANIMO

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: zájmové vzdělávání, kroužky, kurzy, letní tábory, soustředění, mezinárodní setkávání mládeže, příležitostné akce, zájezdy i do zahraničí

Organizace: Mgr. Lenka Kašková

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: výuka jazyků

MLADÍ HASIČI – SDH ŽAMBERK

Dostupné zájmové činnosti pro děti a dospělé: pořádá kulturní akce a volnočasové aktivity

4.2 Zpracování dotazníkového šetření a stanovení hypotéz

Předmětem zkoumání je zmapování toho, jakým způsobem žáci tráví svůj volný čas, v jakých zařízeních, ve společnosti koho a jakém časovém období. Cílem praktické části je prostřednictvím dotazníkového šetření zmapovat způsoby trávení volného času žáků. Výstupem diplomové práce je na základě zjištěných výsledků specifikovat opatření, jak přimět dotazované žáky k tomu, aby využívali nabídku volnočasových aktivit co nejlépe, neboť na základě závěrů v teoretické části je jasně prokazatelný pozitivní vliv trávení volného času. Pomocí vyhodnocených odpovědí dotazníku se pokusíme potvrdit nebo vyvrátit námi nastavené hypotézy.

Na základě předběžného výzkumu byly stanoveny následující hypotézy:

HYPOTÉZA H 1) Chlapci jednoznačně preferují činnosti v zájmovém kroužku s pohybovým zaměřením, více než dívky.

Podle výzkumu NHS Market Research z roku 2020 jsou u dětí nejoblíbenější pohybové aktivity, především sportovní a taneční kroužky.

HYPOTÉZA H 2) Žáci maturitního oboru tráví na sociálních sítích více času, než žáci učebního oboru.

Podle výzkumu AMI Digital Index 2021 tráví uživatelé na sociálních sítích průměrně 121 – 240 minut denně.

HYPOTÉZA H 3) Žáci maturitního oboru se po přechodu na střední školu ve větší míře přestali věnovat původním zájmovým činnostem, než žáci učebního oboru.

Toto tvrzení vychází z osobní zkušenosti autora, který pracuje na střední škole jako učitel odborných předmětů.

4.3 Dotazníkové šetření

Pro sběr dat v diplomové práci bylo použito kvantitativního výzkumu, který byl proveden formou dotazníkového šetření. Samotný dotazník byl rozdělen do tří částí. První část ověřovala strukturu vzorku dotazovaných – pohlaví, věk, vzdělání a bydliště. Druhá část se již věnovala otázkám jejich volnočasových aktivit. Třetí část se zabývala zájmovým činnostem.

Dotazník se skládal z uzavřených a otevřených otázek, na které lze odpovědět pouze ano či ne. Odpovědi na položené otázky byly rovněž vyhodnoceny a znázorněny graficky. Závěr praktické části diplomové práce obsahuje shrnutí zjištěných odpovědí na položené otázky a doporučená opatření pro podporu zájmu o volnočasové aktivity. Dotazník se zabývá zjištěním toho, co žáky motivovalo k výběru dané volnočasové aktivity. Jak dlouho se věnují zájmové činnosti, jaká je jejich nejčastější volnočasová aktivita, či důvod navštěvování zájmového kroužku.

4.3.1 Popis vzorku

Náhodně vybraný vzorek 226 žáků pochází z několika středních škol. Jednalo se o 170 žáků maturitních a 56 žáků učebních oborů ve věku 16–21 let. Podstatným faktorem ve výběru vzorku je právě rozdílný pohled žáků maturitních a učebních oborů. Vyplnění dotazníků bylo zcela dobrovolné a probíhalo anonymní formou. Dotazníkovou formou byli dotazováni žáci, kteří odpovídali celkem na 16 otázek.

Tvrzení vycházející z dotazníkového šetření by měla vypovídat o vlivu jednotlivých činitelů, které mají největší význam na motivaci žáků k výběru dané volnočasové aktivity.

4.3.2 Zpracování dat

Následující kapitola popisuje výsledky dotazníkového šetření, doplněné zněním jednotlivých otázek z dotazníku a zjištěními vycházejícími z daného šetření. Po sečtení výsledků odpovědí na jednotlivé otázky byly tyto zaznamenány do tabulek a následně znázorněny do odpovídajících grafů pro jejich větší názornost.

Zpracováno podle 226 ks vrácených dotazníků z celkového počtu 250 ks, návratnost tedy činila 90,4 %.

4.4 Výsledky dotazníkového šetření

Zkoumaný vzorek zahrnoval 130 žen a 96 mužů ve věkovém složení 16 – 21 let. Nejčastěji zastoupenou věkovou skupinou byl věk 17 a 18 let.

Tabulka č. 1 Věková struktura dotazovaných

Věk	Počet	Podíl
16 let	27	12 %
17 let	102	45,1 %
18 let	70	31 %
19 let	19	8,4 %
20 let	3	1,3 %
21 let	5	2,2 %
Suma	226	100 %

Zdroj: Vlastní šetření autora

Respondenty jsou žáci primárně ze čtyřletého maturitního oboru (170 dotazovaných). 56 dotazovaných se vzdělává v rámci tříletého učebního oboru.

Tabulka č. 2 Vzdělání

Vzdělání	Počet	Podíl
Maturitní obor	170	75,2 %
Učební obor	56	24,8 %
Suma	226	100 %

Zdroj: Vlastní šetření autora

Pokud se týká **bydliště** zkoumaného vzorku respondentů, největší zastoupení je zde vidět u žáků z Ústí nad Orlicí, okolních, případně vzdálených měst a vesnic (možnost Jiné).

Tabulka č. 3 Bydliště

Bydliště	Počet	Podíl
Ústí nad Orlicí	87	38%
Česká Třebová	43	19%
Žamberk	12	5%
Letohrad	16	7%
Jiné*	68	30%
Suma	226	100%

Zdroj: Vlastní šetření autora

*Zde 17,6 % dotazovaných uvedlo, že pochází z jiného města a zbylých 82,4 % dotazovaných bydlí v menších vesnicích v okolí cca 30 km od Ústí nad Orlicí.

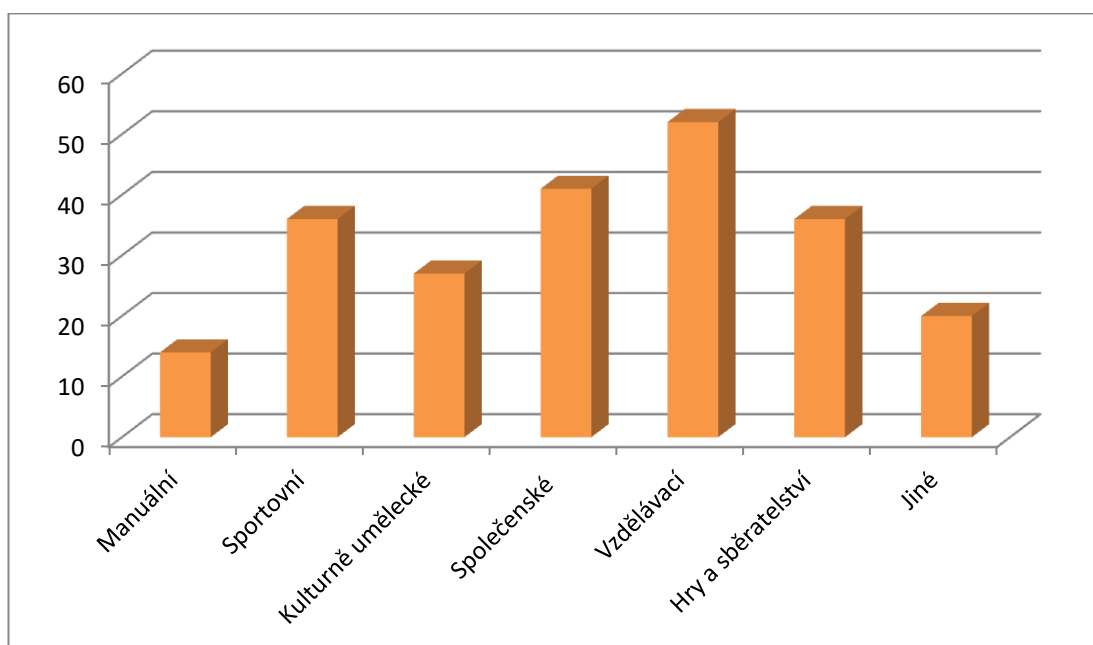
Volnočasové aktivity

Jak bylo zmíněno, v první fázi dotazníkového šetření se hned po zjištění údajů o dotazovaných autor věnoval obecně volnočasovým aktivitám.

4.4.1 Otázka č. 1: Jakým aktivitám se věnujete ve volném čase?

Nejčastěji se respondenti věnují vzdělávacím aktivitám. Do této kategorie nespadá pouze studium, ale autor zde zařadil také další aktivity, a to prohlížení si různých vzdělávacích videí, dokumentů, sledování médií.

Graf č. 1 Volnočasové aktivity

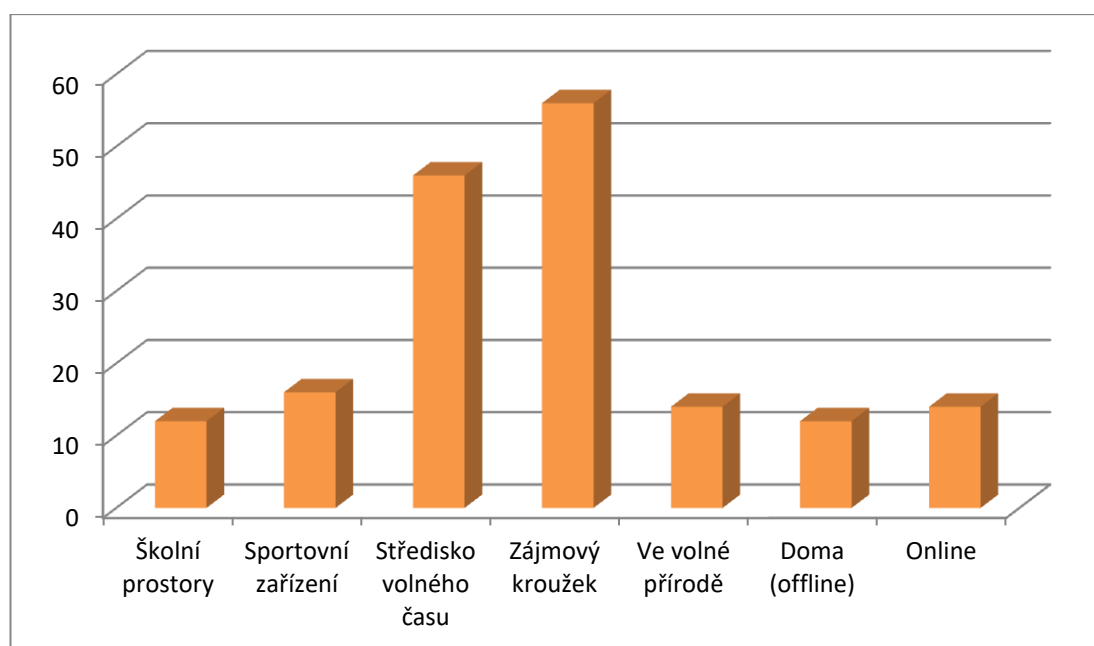

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.2 Otázka č. 2: Kde se nejčastěji věnujete svým volnočasovým aktivitám?

Tato otázka se věnuje prostorům a místům, kde se žáci s ohledem na jejich zaměření věnují volnočasovým aktivitám. Žáci zde uvádějí konkrétní prostory pro provozování svých volnočasových aktivit. Nejčastěji je zde vidět možnost zájmových kroužků, kterých využívá většina dotazovaných respondentů.

Graf č. 2 Místo provozování volnočasových aktivit

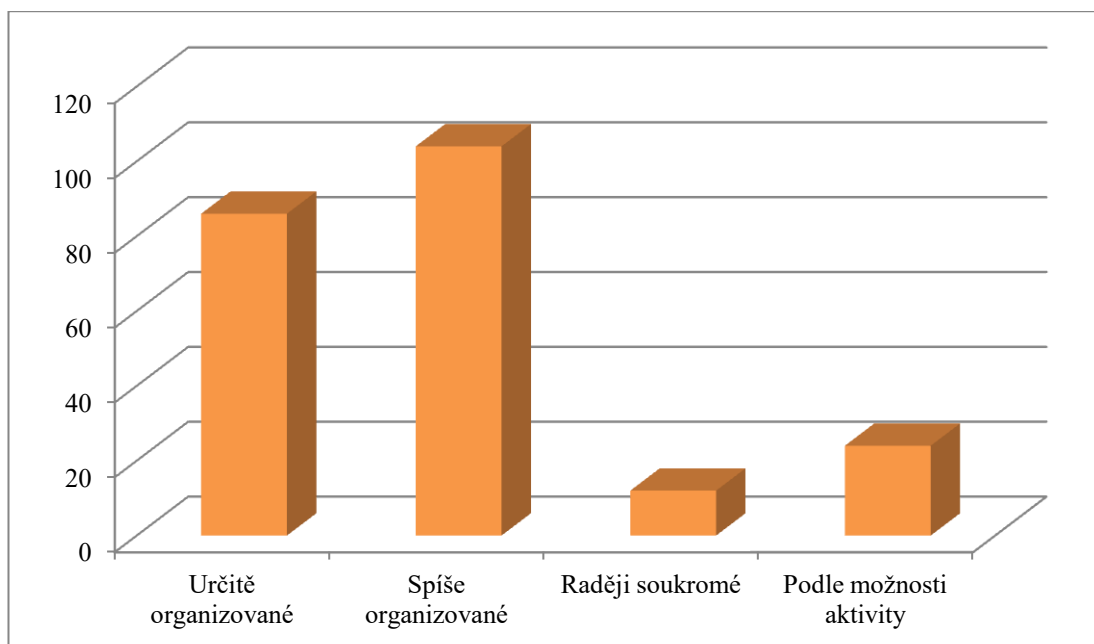

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.3 Otázka č. 3: Preferujete ve volném čase organizované aktivity nebo raději trávíte čas po svém?

V otázce týkající se preference organizované nebo soukromé volnočasové aktivity je přednost dávana spíše její organizované formě. Hned na dalším místě je však dávana přednost určité organizované formě volnočasové aktivity.

Graf č. 3 Preference organizovaných a soukromých aktivit

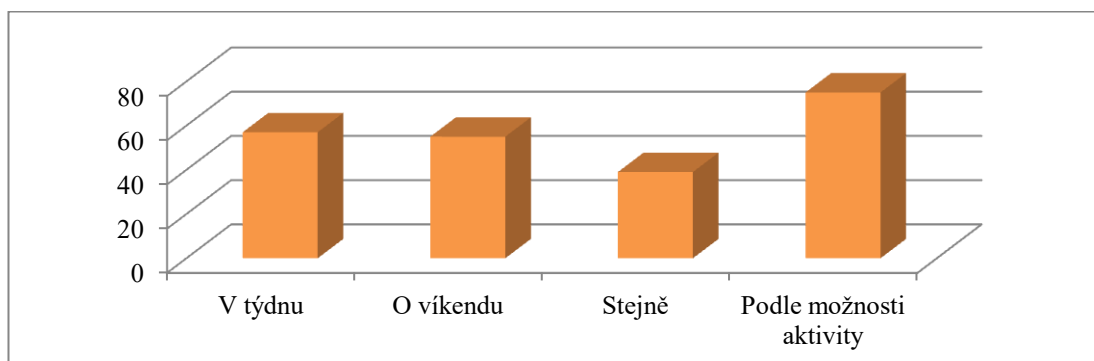

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.4 Otázka číslo 4: Kdy se věnujete nejčastěji volnočasovým aktivitám?

V této otázce žáci jednoznačně preferují provozování volnočasové aktivity podle její možnosti. Z dalšího zjištění vyplývá, že množství provozování volnočasových aktivit v týdnu a o víkendu je prakticky stejné.

Graf č. 4 Preference aktivit v týdnu a o víkendu

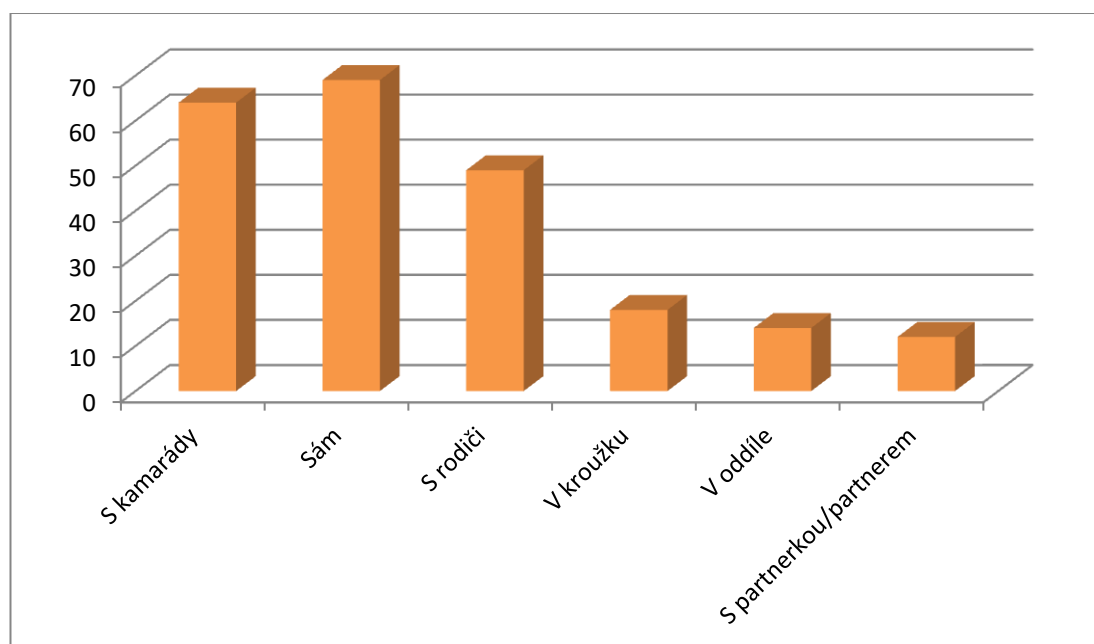

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.5 Otázka č. 5: S kým nejraději nejvíce trávíte svůj volný čas?

V této otázce se žáci zamýšlejí nad tím, s kým nejvíce tráví svůj volný čas. Smutné je, že ho většina nejvíce tráví sama. Dobrým a přínosným zjištěním je fakt, že žáci na druhém místě uvádějí trávení volného času ve společnosti kamarádů. Tento fakt je třeba u žáků dále podporovat a rozvíjet. Další nejpočetnější skupina respondentů uvádí, že nejraději nejvíce tráví svůj volný čas s rodiči.

Graf č. 5 Společné trávení volného času

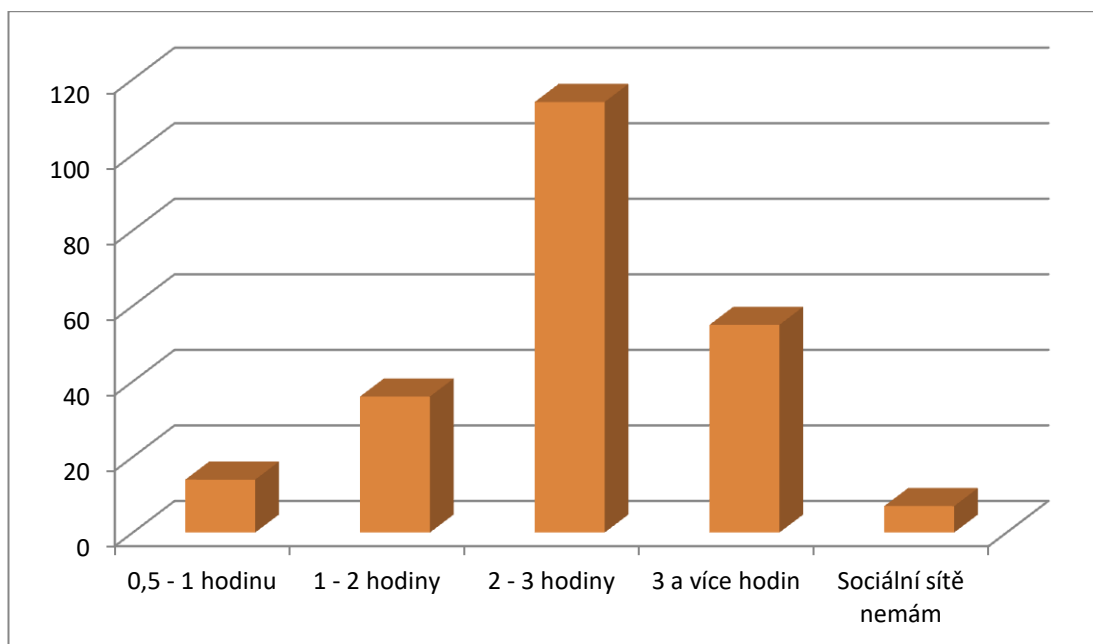

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.6 Otázka č. 6: Kolik času denně trávíte na sociálních sítích (Facebook, Instagram, TikTok, Pinterest, Snapchat, Twitter, Clubhouse aj.)?

Nejvíce žáků tráví na sociálních sítích denně 2 - 3 hodiny. Tato skupina je dále následovaná skupinou respondentů, kteří na sociálních sítích tráví denně 3 a více hodin. Toto zjištění se zdá být z mnoha důvodů velice znepokojivé, jelikož by určitě mohli svůj volný čas trávit daleko hodnotnějším a zdravějším způsobem.

Graf č. 6 Čas strávený na sociálních sítích

Zdroj: Vlastní šetření autora

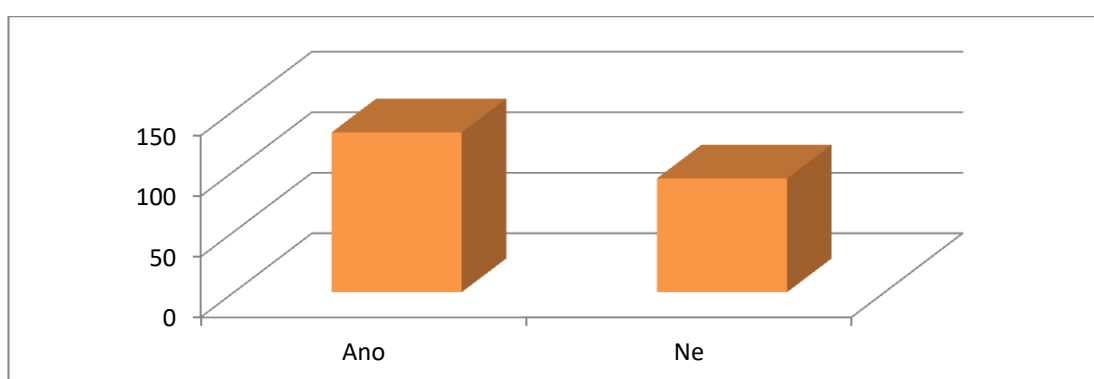
ZÁJMOVÉ ČINNOSTI

Ve druhé fázi dotazníkového šetření se autor věnoval zájmovým činnostem.

4.4.7 Otázka č. 7: Věnujete se v současné době nebo jste se v minulosti věnovali ve volném čase nějaké zájmové činnosti (kroužek, soubor, klub, oddíl, kurz)?

Z výsledků ze šetření vyplynulo, že nějaké formy organizované zájmové činnosti se věnuje téměř 59 % respondentů.

Graf č. 7 Provozování zájmové činnosti

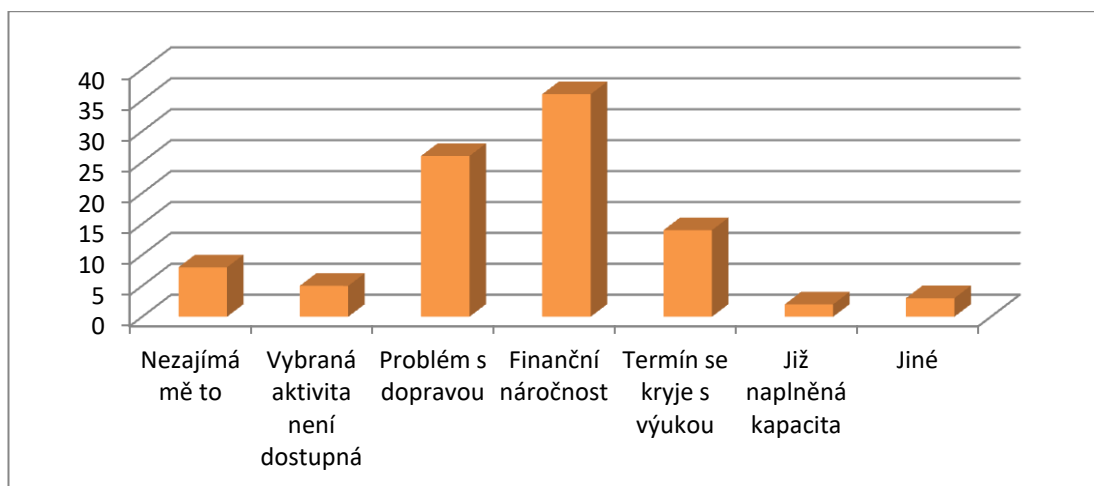

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.8 Otázka č. 8: Pokud Vaše odpověď na otázku číslo 7 byla NE, specifikujte, proč?

V odpovědích na tuto otázku žáci zde uvádějí konkrétní důvody, které je k tomuto jednání vedou. Jako hlavní důvod respondenti uvádějí finanční náročnost zájmových kroužků. Na druhém místě je jistě velmi podstatnou překážkou problém s dopravou a krytí termínu zájmového kroužku s výukou.

Graf č. 8 Důvody nevěnování se zájmové činnosti

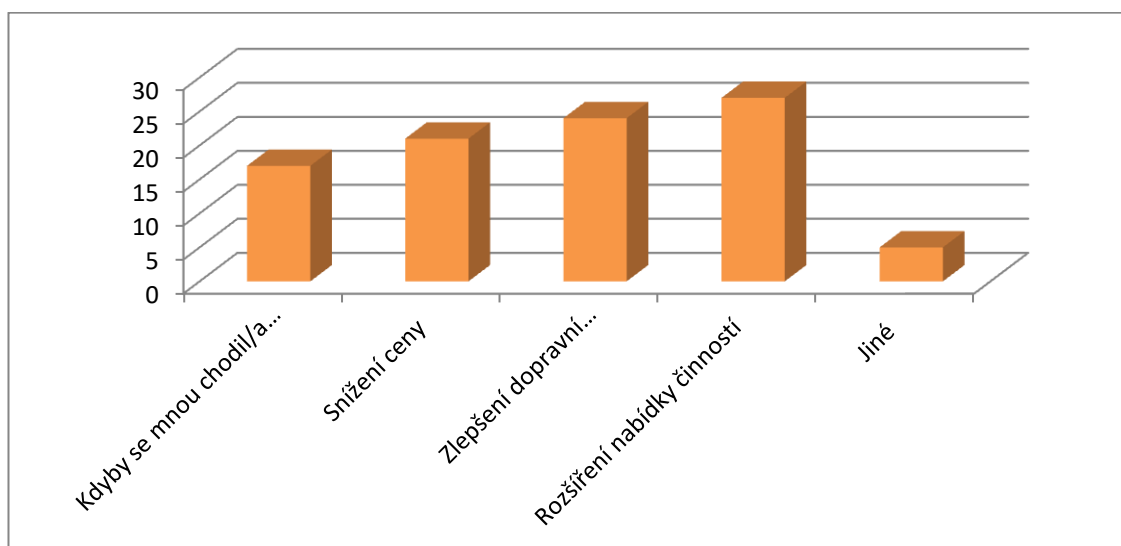

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.9 Otázka č. 9 : Co by Vás přimělo se zájmové činnosti věnovat?

V této otázce se žáci zamýšlejí nad skutečností, která by je přiměla nějaké zájmové činnosti se věnovat. Nejčastější možností je rozšíření nabídky činností. Další nejpočetnější skupina respondentů uvádí zlepšení dopravní dostupnosti místa zájmového kroužku. Další motivací k zájmové činnosti je snížení ceny zájmového kroužku, případně společná aktivita s kamarádem či kamarádkou.

Graf č. 9 Důvody věnování se zájmové činnosti

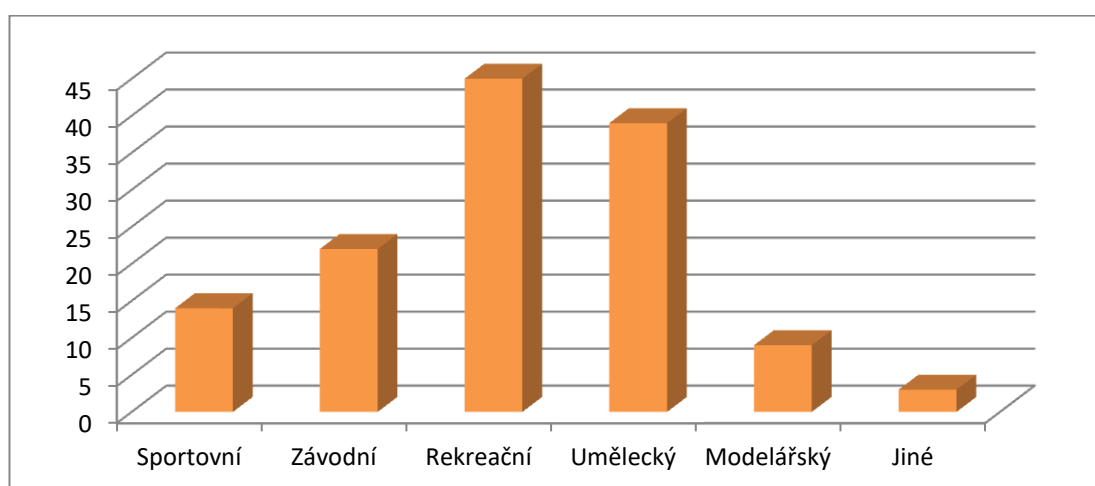

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.10 Otázka č. 10: Pokud Vaše odpověď na otázku č. 7 byla ANO, pak jakou zájmovou činnost provozujete, například jaký kroužek, soubor, klub, oddíl, kurz navštěvujete?

Nejvíce žáky zajímá provozování rekreační zájmové činnosti. Následuje skupina umělecké zájmové činnosti, jako je například zpěv, hra na hudební nástroj či kreslení. Další početná skupina se věnuje závodní činnosti, kdy se jedná převážně o atlety, plavce nebo cyklisty.

Graf č. 10 Provozování zájmové činnosti

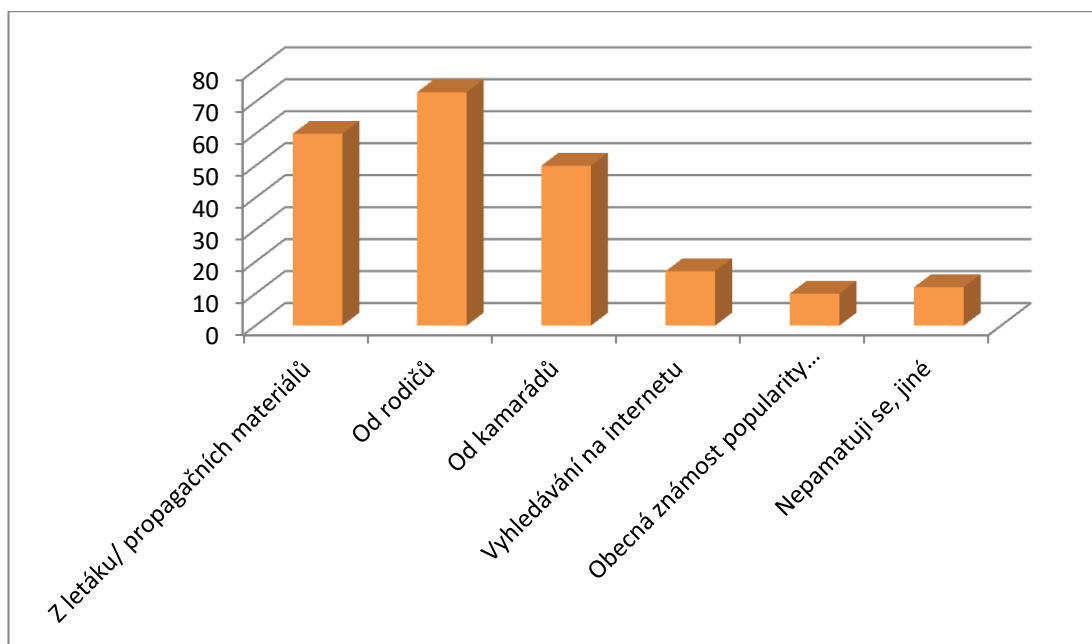

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.11 Otázka číslo 11: Jak jste se o možnosti svého zájmového kroužku dozvěděli?

V této otázce se žáci zamýšlejí nad tím, jakým způsobem se dozvěděli o svém zájmovém kroužku. Největší část dotazovaných se o možnosti svého zájmového kroužku dozvěděla od svých rodičů. Dobrým a přínosným zjištěním je fakt, že žáci na druhém místě uvádějí informace prostřednictvím propagačních materiálů a informace od svých kamarádů. Žáci zde však mohli uvést více odpovědí.

Graf č. 11 Informace o zájmovém kroužku

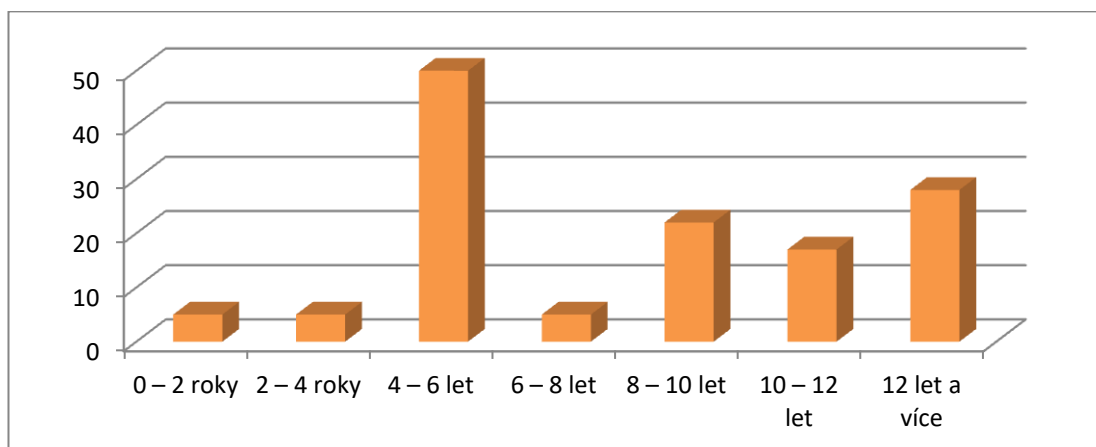

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.12 Otázka č. 12: Jak dlouho se zájmové činnosti věnujete?

Na otázku, jak dlouho se žáci věnují své zájmové činnosti, bylo složení odpovědí následující. Žáci se nejdéle věnují zájmové činnosti 4 – 6 let. Další nejpočetnější skupina se věnuje zájmové činnosti 12 let a více, následována skupinou s délkou trvání zájmové činnosti 8 – 10 let.

Graf č. 12 Délka trvání zájmové činnosti

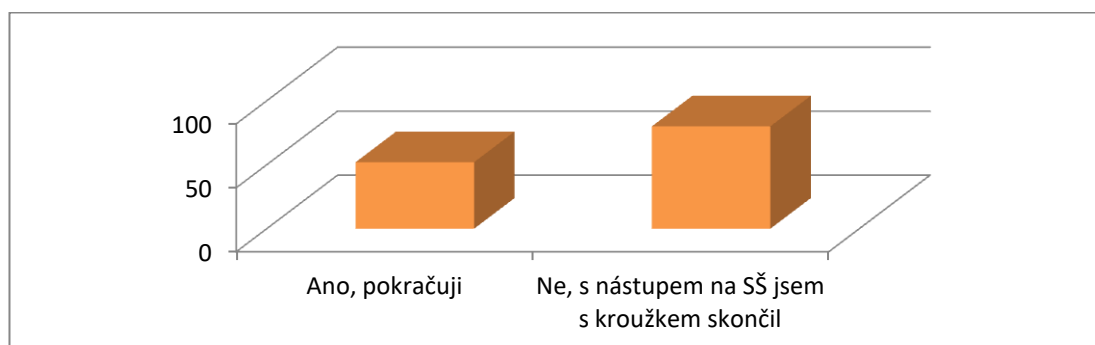

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.13 Otázka č. 13: Věnujete se též zájmové činnosti po přechodu na střední školu?

Na otázku číslo 13 se autorovi práce dostala ve většině případů záporná odpověď, jelikož též zájmové činnosti se věnuje pouze 39,4 % žáků.

Graf č. 13 Provozování též zájmové činnosti po přechodu na střední školu

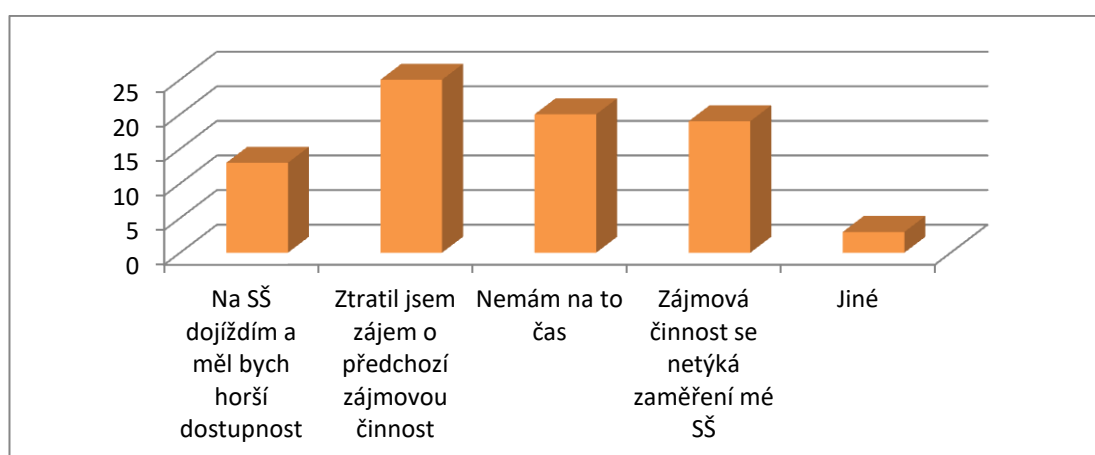

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.14 Otázka č. 14: Pokud jste odpověděli na otázku číslo 13 NE, zdůvodněte proč?

Odpovědi na tuto otázku dávají žáci jednoznačně najevo, jaký je důvod jejich nepokračování v zájmové činnosti po přechodu na střední školu. Žáci kladou na první místo ztrátu zájmu, následuje odpověď, že na to nemají čas, těsně před odpovědí, že zájmová činnost se netýká zaměření jejich SŠ.

Graf č. 14 Důvody nepokračování v zájmové činnosti po přechodu na střední školu

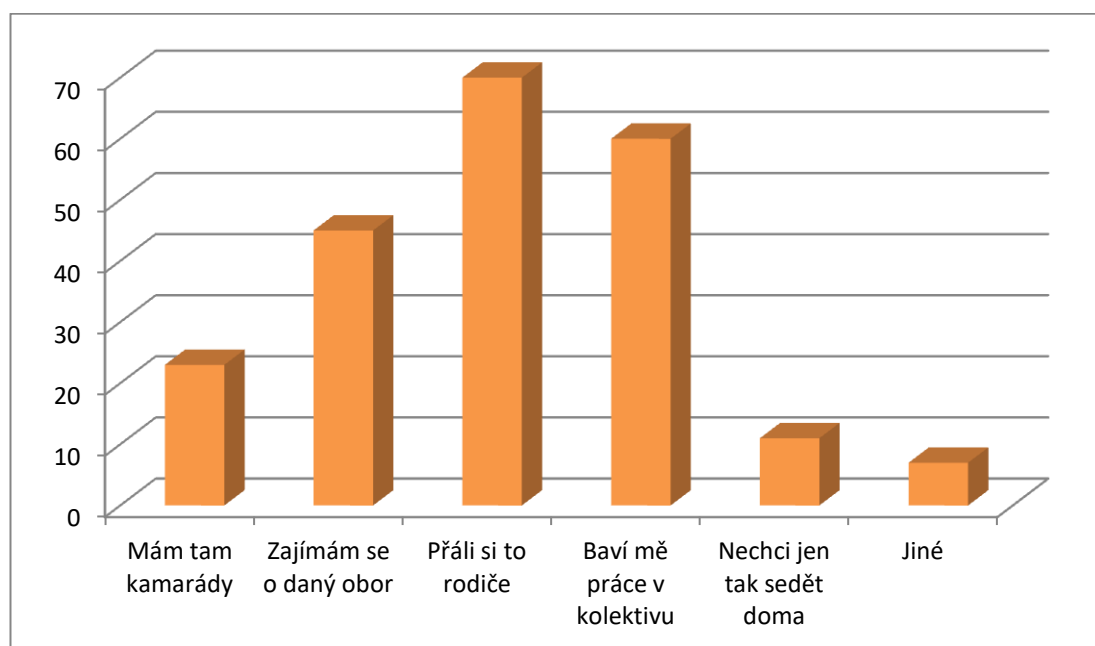

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.15 Otázka č. 15: Co Vás vede nebo v minulosti vedlo k tomu, věnovat se zájmové činnosti?

Nejvíce žáky k věnování se zájmové činnosti motivuje přání rodičů, následované zájmem o práci v kolektivu a zájmem o daný obor. Pouze 7 žáků uvedlo ještě další možnosti motivace k zájmové činnosti.

Graf č. 15 Důvody věnování se zájmové činnosti

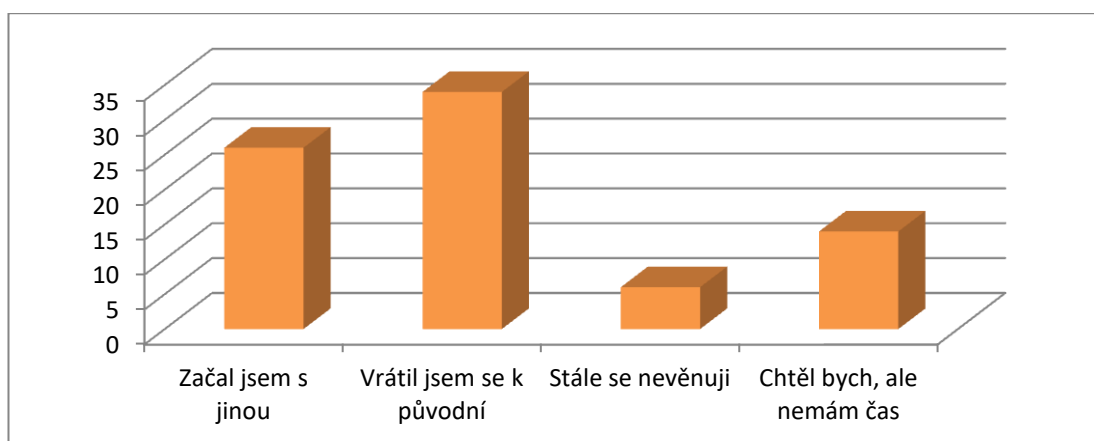

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.4.16 Otázka č. 16: S přechodem na střední školu jste přestali dělat zájmovou činnost, začali jste s nějakou jinou?

Zde se žáci zamýšlejí nad otázkou, jestli z těch, kteří s přechodem na střední školu přestali zájmovou činnost dělat, začali dělat nějakou jinou. Převažuje zde odpověď, že se vrátili k původní zájmové činnosti. Další nejpočetnější skupina však již uvádí, že začali s nějakou jinou. Další skupina uvádí, že by chtěli, ale nemají čas. Poslední, nejméně početná skupina uvádí, že se stále žádné zájmové činnosti nevěnuje.

Graf č. 16 Důvody pokračování v zájmové činnosti po přechodu na střední školu

Zdroj: Vlastní šetření autora

4.5 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření a vyhodnocení hypotéz

V následujících řádcích je uvedeno shrnutí dotazníkového šetření, které popisuje volnočasové aktivity a zájmovou činnost současných středoškoláků a vyhodnocuje hypotézy práce s jejich výpočtem, potvrzením či vyvrácením.

HYPOTÉZA H 1) Chlapci jednoznačně preferují činnosti v zájmovém kroužku s pohybovým zaměřením, více než dívky.

Dle výsledků otázky číslo 10 jasně vyplynulo, že největší skupina žáků preferuje činnosti v zájmovém kroužku s pohybovým zaměřením.

Tabulka č. 4 Srovnání pohybových a ostatních aktivit

Celkový počet - 132	Chlapci – 56 (42,5 %)	Dívky – 76 (57,5 %)
Pohybové aktivity	43 (76,8 %)	38 (50 %)
Ostatní aktivity	13 (23,2 %)	38 (50 %)

Zdroj: Vlastní šetření autora

Hypotézu H 1 budeme testovat pomocí testu dobré shody **chi – kvadrátu**, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí respondentů. Hladinu významnosti jsme zvolili **0,05**. Pro tuto hypotézu byl zvolen stupeň volnosti **1**, kde je kritická hodnota u hladiny významnosti zvoleného testového kritéria rovna **3,841**. Výsledkem bude **nulová nebo alternativní hypotéza**. Pokud náš výsledek bude větší než tabulková hodnota, bude se jednat o alternativní hypotézu. Pokud náš výsledek bude menší než tabulková hodnota, bude se jednat o nulovou hypotézu.

Tabulka č. 5 Výpočet Hypotézy H 1 pomocí Chí – kvadrát testu

Skutečné četnosti	znak 1 - 1. sk.	znak 1 - 2. sk.	$n_{j.}$	Očekávané četnosti	znak 1 - 1. sk.	znak 1 - 2. sk.	$n_{.j}$
znak 2 - 1. sk.	43	13	56	Znak 2 - 1. sk.	34,36	21,64	56
znak 2 - 2. sk.	38	38	76	Znak 2 - 2. sk.	46,64	29,36	76
$n_{i.}$	81	51	132	$n_{i.}$	81	51	132
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O			
43	34,36	8,64	74,6496	2,172572			
13	21,64	-8,64	74,6496	3,449611			
					5,622183		
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O			
38	46,64	-8,64	74,6496	1,600548			
38	29,36	8,64	74,6496	2,542561			
Počet skupin znaku 1: 2					4,143109		
Počet skupin znaku 2: 2				Chí =	9,765292		
Tabulková hodnota u hladiny významnosti 0, 05 je 3, 841				Testové kritérium G =	9,765		

Zdroj: Vlastní šetření autora

HYPOTÉZA H 1) ZÁVĚR - ROZHODNUTÍ

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu H₀ o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme hypotézu H₁, která nám říká, že zde určitá závislost existuje. **Mezi chlapci a dívkami v preferenci činnosti v zájmovém kroužku s pohybovým zaměřením existuje určitá závislost.**

HYPOTÉZA H 2) Žáci maturitního oboru tráví na sociálních sítích více času, než žáci učebního oboru.

Na základě závěrů z odpovědí na otázku číslo 6 je zřejmé, že 51,9 % dotazovaných respondentů skutečně tráví na sociálních sítích 121 – 240 minut.

Tabulka č. 6 Trávení času na sociálních sítích

Celkový počet - 226	Maturitní obor – 170 (75,2 %)	Učební obor – 56 (24,8 %)
2 – 3 hodiny denně	80 (47 %)	34 (60,7 %)
Jiné možnosti	90 (53 %)	22 (39,3 %)

Zdroj: Vlastní šetření autora

Hypotézu H 2 budeme testovat pomocí testu dobré shody **chí – kvadrátu**, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí respondentů. Hladinu významnosti jsme zvolili **0,05**. Pro tuto hypotézu byl zvolen stupeň volnosti **1**, kde je kritická

hodnota u hladiny významnosti zvoleného testového kritéria rovna **3,841**. Výsledkem bude **nulová nebo alternativní hypotéza**. Pokud náš výsledek bude větší než tabulková hodnota, bude se jednat o alternativní hypotézu. Pokud náš výsledek bude menší než tabulková hodnota, bude se jednat o nulovou hypotézu.

Tabulka č. 7 Výpočet Hypotézy H 2 pomocí Chí – kvadrát testu

Skutečné četnosti	znak 1 - 1. sk.	znak 1 - 2. sk.	$n_{.j}$	Očekávané četnosti	znak 1 - 1. sk.	znak 1 - 2. sk.	$n_{.j}$
znak 2 - 1. sk.	80	90	170	Znak 2 - 1. sk.	85,75	84,25	170
znak 2 - 2. sk.	34	22	56	Znak 2 - 2. sk.	28,25	27,75	56
$n_{i.}$	114	112	226	$n_{i.}$	114	112	226
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O			
80	85,75	-5,75	33,0625	0,385568			
90	84,25	5,75	33,0625	0,392433			
				0,778001			
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O			
34	28,25	5,75	33,0625	1,170353			
22	27,75	-5,75	33,0625	1,191441			
Počet skupin znaku 1: 2				2,361794			
Počet skupin znaku 2: 2				Chí = 3,139795			
Tabulková hodnota u hladiny významnosti 0, 05 je 3, 841				Testové kritérium G = 3,14			

Zdroj: Vlastní šetření autora

HYPOTÉZA H 2) ZÁVĚR - ROZHODNUTÍ

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu H₀ o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme. **Mezi časem stráveným na sociálních sítích žáky maturitního a učebního oboru neexistuje přímá závislost.**

HYPOTÉZA H 3) Žáci maturitního oboru se po přechodu na střední školu ve větší míře přestali věnovat původním zájmovým činnostem, než žáci učebního oboru.

Na základě závěrů z odpovědí na otázku číslo 13 je zřejmé, že 60,6 % dotazovaných respondentů skutečně přestalo po přechodu na střední školu provozovat původní zájmovou činnost.

Tabulka č. 8 Pokračování v zájmové činnosti

Celkový počet - 132	Maturitní obor – 99 (75 %)	Učební obor – 33 (25 %)
Nepokračuje v ZČ	60 (60,6 %)	20 (60,6 %)
Pokračuje v ZČ	39 (39,4 %)	13 (39,4 %)

Zdroj: Vlastní šetření autora

Hypotézu H 3 budeme testovat pomocí testu dobré shody **chí – kvadrátu**, statistickým výpočtem jednotlivých odpovědí respondentů. Hladinu významnosti jsme zvolili **0,05**. Pro tuto hypotézu byl zvolen stupeň volnosti **1**, kde je kritická hodnota u hladiny významnosti zvoleného testového kritéria rovna **3,841**. Výsledkem bude **nulová nebo alternativní hypotéza**. Pokud náš výsledek bude větší než tabulková hodnota, bude se jednat o alternativní hypotézu. Pokud náš výsledek bude menší než tabulková hodnota, bude se jednat o nulovou hypotézu.

Tabulka č. 9 Výpočet Hypotézy H 3 pomocí Chí – kvadrát testu

Skutečné četnosti	znak 1 - 1. sk.	znak 1 - 2. sk.	n _j	Očekávané četnosti	znak 1 - 1. sk.	znak 1 - 2. sk.	n _j
znak 2 - 1. sk.	60	39	99	Znak 2 - 1. sk.	60	39	99
znak 2 - 2. sk.	20	13	33	Znak 2 - 2. sk.	20	13	33
n _{i.}	80	52	132	n _{i.}	80	52	132
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O			
60	60	0	0	0			
39	39	0	0	0			
					0		
P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O			
20	20	0	0	0			
13	13	0	0	0			
Počet skupin znaku 1: 2					0		
Počet skupin znaku 2: 2					Chí = 0		
Tabulková hodnota u hladiny významnosti 0, 05 je 3, 841					Testové kritérium G = 0		

Zdroj: Vlastní šetření autora

HYPOTÉZA H 3) ZÁVĚR - ROZHODNUTÍ

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu H₀ o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme. **Mezi žáky maturitního a učebního oboru, kteří se po přechodu na střední školu přestali věnovat původním zájmovým činnostem, neexistuje přímá závislost.**

4.6 Doporučená opatření pro podporu zájmu o volnočasové aktivity

Přínosem celé práce pro podporu zájmu o volnočasové aktivity je následující souhrn doporučených opatření. Jejich využitím a dalším detailním rozpracováním a především využitím v praxi lze jistě přispět ke zlepšení trávení volného času většiny žáků.

Dle získaných informací lze navrhnout několik opatření, která mohou výrazně napomoci k šíření povědomí o zájmové činnosti a volnočasových aktivitách současných středoškoláků. Vytvořená opatření by měla přispět k následnému zvýšení počtu žáků, kteří se věnují činnosti v zájmových kroužcích a dalším volnočasovým aktivitám.

- **Spolupráce se školami**

Na úrovni škol lze podstatně efektivněji komunikovat možnosti zájmových činností a hodnoty resp. kvality stráveného času právě formou kroužku, oddílu apod. Toto lze doplnit také pořádáním exkurzí do různých zájmových kroužků v době jejich činnosti, případně prováděním různých předváděcích akcí. Rovněž tak je možné zvát zástupce těchto zájmových kroužků a sportovních oddílů do škol, za účelem provádění náboru jejich budoucích členů. Toto navržené opatření vychází z výsledků otázek v dotazníku, kde se respondenti vyjadřovali k tomu, jak se dozvěděli o svém zájmovém kroužku a co by je dále přimělo se nějaké zájmové činnosti věnovat.

Je třeba rovněž velmi úzce spolupracovat s vedoucími zájmových kroužků a mimoškolních aktivit. Je jistě velmi vhodné podporovat u žáků zájem o studium a probíranou učební látku. Ve volných chvílích, například při ubytování na Domově mládeže, je třeba za spolupráce vychovatelů a konkrétních učitelů daných předmětů podporovat a rozvíjet zájem o dané předměty. Formou zájmových kroužků, případně doučování ze strany bystřejších spolužáků lze rovněž dosáhnout lepších studijních výsledků také u žáků s horšími studijními výsledky. Ke zlepšování studijních výsledků lze například přistupovat zábavnou, soutěživou formou.

- **Online a offline propagace**

Vhodnou formou propagace zde v rámci offline propagace může být distribuce letáků a jejich umístování na nástěnky škol, rozmístování plakátů po městě apod. Na úrovni online propagace lze velmi efektivně využít síly sociálních sítí a prostřednictvím profilů na Facebooku, Instagramu nebo TikToku potenciálním zájemcům o zájmové aktivity pravidelně komunikovat, co je v kroužcích čeká, jak probíhá organizace jednotlivých aktivit apod. Rovněž se zde jako možnost jeví motivace reklamou v tom smyslu, že si třeba přivede do kroužku kamaráda a cena kroužku bude pro oba výhodnější. V dnešní době je jistě finanční otázka velmi důležitým faktorem pro umístění žáků do nějakého zájmového kroužku.

- **Vyšší angažovanost ze strany rodičů**

Ve vlastním zájmu všech rodičů, a to nejen současných středoškoláků, by mělo být podporovat snahu svých dětí o smysluplné trávení volného času, ale zároveň i podpora jejich snahy o dosažení co nejlepších studijních výsledků ve škole. Pokud se týká například pohybových aktivit, tak zde je třeba vyzdvihnout jejich blahodárny účinek na formování postavy, zdravý životní styl, smysl pro soutěživost, sportovní jednání a smysl pro odpovědnost. Žáci věnující se sportovním a pohybovým aktivitám většinou bývají otužilejší, lépe vycházejí s třídním kolektivem a jsou pohyblivější i v hodinách tělesné výchovy. Na druhé straně je však určitě třeba podpořit i další volnočasové aktivity. Mnoho dětí má například hudební nadání. Věnují se zpěvu nebo hře na hudební nástroj. Zde je třeba podchytit jejich zájem a spolupracovat s nimi v případě pořádání školních besídek nebo i různých jiných kulturních akcí. V případě dalších, například výtvarných volnočasových aktivit, je situace velmi podobná. Ve všech případech zájmové činnosti a volnočasových aktivit je však třeba na prvním místě vyzdvihnout smysluplnost trávení volného času a zároveň předcházení všemožným patologickým jevům. Velmi důležitá je rovněž informovanost rodičů ze strany školy například v době třídních schůzek. Vyzdvihnout možnosti návštěvy zájmových kroužků přímo ve škole. Informovat rovněž i prostřednictvím emailů a výzev na sociálních sítích.

- **Zpřístupnit kroužky méně movitým zájemcům**

Jako jeden z hlavních úkolů přiblížení smysluplného trávení volného času co nejširšímu možnému počtu dětí lze spatřovat zajištění finanční dostupnosti zájmových kroužků všem dětem. Toho lze dosáhnout nejen finančními dary od různých sponzorů, ale i zajištěním vedoucích zájmových kroužků, kteří svoji funkci dělají rádi i bez finančního ohodnocení. Rovněž lze využít různé spolupráce s firmami, které například umožní bezplatné využití svých prostor pro konání schůzek zájmových kroužků. Zde rovněž přichází v úvahu možnost stipendijních programů ze strany kroužkůvůči talentovaným členům.

- **Ověřit a zlepšit možnosti dopravní dostupnosti kroužků**

Zlepšení dopravní dostupnosti místa zájmového kroužku je zcela podstatným úkolem pro organizace, které tyto zájmové kroužky pořádají. Pokud se dojíždějícím dětem například nehodí autobusové spoje, tak je nutné je uzpůsobit buď tak, aby bylo víc autobusů nebo aby začátek a konec schůzek zájmových kroužků navazoval na autobusové spoje. Dalším možným řešením je jistě možnost smluvní dopravy prostřednictvím sponzorských jízd například firemních mikrobusek. Jedná se především o případy, kdy jsou žáci z jiného města, případně musejí dojíždět jak do školy, tak za zájmovými kroužky.

- **Navýšení kapacit a rozšíření termínů**

Pokud zjišťujeme, že se dětem termín schůzky zájmového kroužku kryje s termínem výuky, pak je potřeba přidat termíny zájmových kroužků, případně prostřednictvím spolupráce se zřizovatelem těchto zájmových kroužků jejich termíny upravit ke všeobecné spokojenosti všech dětí, které chtějí provozovat danou zájmovou činnost. Z provedeného šetření vyplývá, že někteří zájemci o činnost v zájmovém kroužku tam nemají z různých důvodů možnost chodit. Proto autor navrhuje navýšení kapacit a rozšíření termínů zájmových kroužků.

- **Zařadit více kroužků při škole**

Dalším jistě velmi podnětným zlepšením by mohlo být pořádání schůzek zájmových kroužků přímo v prostorách školy, což velmi zjednoduší nejen dopravu, ale i bezpečnost menších dětí při přecházení nebo přejíždění do jiných míst ve městě.

Rovněž by bylo velmi vhodné zajistit, aby se někdo věnoval třeba pilates, nějakým kroužkům fyziky, programování nebo například i společné doučování pro děti, které mají slabší studijní výsledky. Z výsledků šetření je patrné, že zvýšení nabídky zájmových kroužků by respondenti uvítali.

- **Motivace dětí k zájmové činnosti**

Mladší děti ještě nejsou schopny se orientovat v široké nabídce volnočasových aktivit a všemožných zájmových kroužků. Proto potřebují ke správnému rozhodnutí pomoc a podporu svých rodičů, případně zákonných zástupců. Avšak právě tito rodiče musí být zájmovými organizacemi osloveni a informováni na takové úrovni, aby je nabídka zaujala a měla jim co říci. Jedině tak bude většina středoškolské mládeže svůj volný čas trávit a využívat hodnotně a bude se vhodně rozvíjet a připravovat pro svůj budoucí život. O výše uvedených problémech pojednává diplomová práce.

Závěr

Je zřejmé, že je třeba všechny žáky středních škol nasměrovat patřičným směrem, aby jejich trávení volného času bylo opravdu kvalitní a nedocházelo k sociálně patologickým jevům, což je i smyslem studovaného oboru sociální pedagogika. Je třeba usilovat o to, aby pochopili smysl a budoucnost jejich trávení a využívání volného času i v budoucím životě.

Cílem praktické části je zjistit, jakým volnočasovým aktivitám se věnují a navrhnout taková opatření, která by pro zkoumanou skupinu dotazníkového šetření mohla mít velký vliv, aby se zájmovým kroužkům a zájmovým aktivitám věnovali. Téma diplomové práce je velice aktuální a potřebné nejen pro současnou středoškolskou mládež, ale i pro mladší děti, které teprve začínají vnímat svůj volný čas a uvědomovat si možnosti jeho trávení prostřednictvím různých volnočasových aktivit a zájmových kroužků. Této problematice je třeba se velmi intenzivně věnovat a uvědomovat si její důležitost. Proto je třeba danou nabídku volnočasových aktivit a zájmových kroužků rodičům představit v tom nejlepším světle a případně tuto nabídku přizpůsobit nebo rozšířit, aby byla co nejvíce přitažlivá a atraktivní.

Cílem diplomové práce je s oporou o odbornou literaturu popsat, jakým způsobem tráví volný čas středoškolská mládež a v praktické části zjistit, jakým volnočasovým aktivitám se věnují a navrhnout taková opatření, která by pro zkoumanou skupinu dotazníkového šetření mohla mít velký vliv, aby se zájmovým kroužkům a zájmovým aktivitám věnovali. Poznatky získané touto prací mohou využít nejen samotní žáci, jejich rodiče, ale i učitelé, vedoucí kroužků a trenéři sportovních oddílů, kteří mají o své žáky zájem a chtějí s nimi pracovat, rozvíjet jejich dovednosti a zlepšovat jejich sportovní výkony.

Z dotazníkového šetření je jasně zřejmé na základě zmapování zájmových činností, že se dotazovaní žáci nejčastěji zabývají následující zájmovou činností. Dle výsledků šetření jasně vyplynulo, že většina žáků tráví na sociálních sítích podstatnou část svého volného času. Vyhodnocením odpovědí v dotazníku bylo rovněž zjištěno, že největší skupina žáků preferuje činnosti v zájmovém kroužku s pohybovým zaměřením.

Na základě závěrů šetření je jasně zřejmé, že 60,6 % dotazovaných respondentů přestalo po přechodu na střední školu provozovat původní zájmovou činnost.

V závislosti na získaných znalostech z teoretické části a shrnutí dotazníkového šetření z praktické části, je možné stanovit konkrétní závěry, které se týkají volnočasových aktivit a zájmové činnosti současných středoškoláků.

Ze shrnutí dotazníkového šetření je patrné, že žáci nejvíce navštěvují zájmové kroužky, protože si to přáli jejich rodiče. Dalším motivem je zájem o daný obor, případně zájem o práci v kolektivu. Znepokojujícím se zdá být ten fakt, že žáci nemají dostatek pohybových aktivit. Zde je však třeba i nadále na žáky kladně působit. Pokud se týká případného dalšího vedení svého zájmového kroužku, případně trénování ve svém oddíle, tak i zde je ze strany vedoucích zájmových kroužků a trenérů sportovních oddílů co zlepšovat.

Z výše uvedených zjištění z praktické části diplomové práce byla navržena následující opatření, sloužící ke zvýšení zájmu o volnočasové aktivity a k hodnotnějšímu trávení volného času všeobecně. Přinejmenším zarážející je fakt, že žáci mají velmi malý zájem o pohybové aktivity, i když se zdá jejich nabídka v současné době, minimálně ve větších městech, přinejmenším dostačující. Z toho vyplývá, že žáci si této výhody vůbec neváží. Většina žáků chce trávit svůj volný čas o samotě doma a nejráději by se věnovala počítačovým hrám a sledování televize. Zde je třeba u žáků vyzdvihnout výhody a možnosti sportovního vyžití a hodnotného trávení volného času. Například větším zviditelněním nabízených volnočasových aktivit a zájmových kroužků ze strany jejich provozovatelů. Toto lze například i pořádáním exkurzí do různých zájmových kroužků v době jejich činnosti, případně prováděním různých předváděcích akcí. Rovněž tak je možné zvát zástupce těchto zájmových kroužků a sportovních oddílů do škol, za účelem provádění náboru jejich budoucích členů. Materiální vybavení a zabezpečení většiny zájmových kroužků a sportovních oddílů je v dnešní době opravdu na velmi slušné úrovni. Toto je třeba vyzdvihnout větší propagací všech nabízených zájmových kroužků a sportovních oddílů a vyzdvižením jejich dlouhodobé perspektivy. Všechny organizace nabízející volnočasové aktivity a zájmovou činnost by měly ještě více zapracovat na své propagaci a to jak formou tištěných, tak elektronických materiálů.

Všichni vedoucí zájmových kroužků a trenéři sportovních oddílů musí u svých žáků zvyšovat motivaci především svým přístupem a dobrým příkladem.

Z výše uvedeného shrnutí vyplývá, že **cíl diplomové práce byl naplněn.**

5 Seznam použité literatury a internetových zdrojů

TIŠTĚNÉ ZDROJE

CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4033-1.

ČINČERA, Jan, Michal KAPLÁNEK a Jan SÝKORA, ed. *Tři cesty k pedagogice volného času*. Brno: Tribun EU, 2009. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-611-6.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Syndrom velkého vlka: hledání štěstí ve společnosti nadbytku*. Brno: Doplněk, 2010. Sociálně-ekologická edice. ISBN 978-80-7239-244-5.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8367-6.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.

HÁJEK, Bedřich. *Nástin metodiky vedení zájmové činnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-265-1.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HELUS, Zdeněk. *Psychologie pro střední školy*. Vyd. 3. Praha: Fortuna, 2003. ISBN 80-7168-876-2.

HODAŇ, B., DOHNAL, T. *Rekreologie*. 1. vyd. Olomouc : Hanex, 2005. ISBN 80-85783-48-7.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

- JUKLOVÁ, Kateřina. *Začínající učitel z pohledu profesního vývoje*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-266-9.
- KAPLÁNEK, Michal. *Čas volnosti - čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.
- KAPLÁNEK, Michal. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.
- KOMINAREC, Igor. *Úvod do pedagogiky volného času*. Prešov, 2003. ISBN 80-968608-5-2.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času: výchova v čase mimo vyučování v pedagogickej teórii a v praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2004. ISBN 80-223-1930-9.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času*. Veda, 2010. ISBN 978-80-8082-330-6.
- KRAUS, Blahoslav a HRONCOVÁ, Jolana. *Sociální patologie*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
- KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Pozitivní psychologie*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2015. Psychologie (Portál). ISBN 978-80-262-0978-2.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-551-2.
- LAŠEK, Jan a Martina MANĚNOVÁ. *Základy statistického zpracování pedagogicko-psychologického výzkumu*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7041-779-9.
- LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-205-x.
- MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5.

NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

POSPÍŠILOVÁ, Helena, ed. *Mládež, hodnoty a volný čas*. Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-036-3.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-2620403-9.

PŘADKA, Milan. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2033-4.

ROUBAL, Pavel. *Informatika a výpočetní technika pro střední školy: teoretická učebnice*. Brno: CP Books, 2005. Česká škola (CP Books). ISBN 80-251-0761-2.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5.

SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

SKORUNKOVÁ, Radka. *Základy vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-253-9.

SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.

SPOUSTA, Vladimír. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.

SPOUSTA, Vladimír. *Teoretické základy výchovy ve volném čase: (Úvod do studia pedagogiky volného času) : [Určeno pro stud. fak. pedagog. MU v Brně]*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1007-X.

STAŠOVÁ, Leona, Gabriela SLANINOVÁ a Iva JUNOVÁ. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-567-7.

SVATOŠ, Tomáš, ed. *Rodinná a sexuální výchova: problémy, akcenty, souvislosti: sborník příspěvků z 5. celostátní konference : K aktuálním otázkám rodinné výchovy : Hradec Králové 17.4.2002*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-317-4

SÝKORA, Jan. *Zážitkové kurzy jako nástroj pedagoga volného času*. Ilustroval Zuzana SÝKOROVÁ. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-380-8.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezm. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0629-2.

VACEK, Pavel. *Pedagogická psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-684-1.

VACEK, Pavel, Dominika BENEŠOVÁ, Nikola BLAHYNKOVÁ, Helena BŘÍZOVÁ a Lucie SITOVIČOVÁ. *Youtuberství a žáci základní školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-719-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-

VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Brno : Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

VÁŽANSKÝ, Mojmir a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-901737-9-9.

VESELÁ, Jana. *Jak ve volném čase?: (projekty her pro volný čas dětí a mládeže)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. ISBN 80-7041-146-5.

VYHNÁLKOVÁ, Pavla. *Základy pedagogiky volného času*. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 2013. 63 s. ISBN 978-80-86768-73-1.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Academic Conferences Association, z.s. *Index amidigital* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://index.amidigital.cz/>

Aerotraining centrum ustí nad orlicí. *Ebd* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://www.edb.cz/firma-784592-aerotraining-centrum-usti-nad-orlici>

Český červený kříž. *Cckuo* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: [Www.cckuo.cz](http://www.cckuo.cz)

Čtení v čase koronavirové pandemie [online]. [cit. 2021-8-2]. Dostupné z: https://www.nkp.cz/soubory/ostatni/tz_cteni_covid2021.pdf

Děti a mladí lidé online v době koronaviru [online]. [cit. 2021-8-2]. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/online-clanky/deti-a-mladi-lide-online-v-dobe-koronaviru/>

DOČEKAL, Daniel, Jan MÜLLER, Anastázie HARRIS a Lubomír HEGER. *Dítě v síti* [online]. 2019, Mladá fronta. Mezi vodami 1952/9, Praha, 143 00, Česko: Albatros Media Mladá Fronta, 2019 [cit. 2021-11-02]. ISBN 8020453776, 9788020453778.

Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=LUGaDwAAQBAJ&pg=PA83&dq=vyu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1n%C3%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+s%C3%ADt%C3%ADst%C5%99edn%C3%AD+%C5%A1kola&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwj18pudt5XxAhUNGuwKHWSBTEQ6AEwBHoECAYQA#v=onepage&q&f=false>

Jak děti a mládež tráví svůj volný čas. *331* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://www.331.cz/pruzkum-2020-jak-deti-a-mladez-travi-svuj-volny-cas/>

Karate. *Karate sport* [online]. www.karate-sport.cz [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: www.karate-sport.cz

KÁBRT, Milan. *Aplikovaná statistika: Test chí-kvadrát nezávislosti v kontingenční tabulce* [online]. 2011 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <http://www.milankabrt.cz/testNezavislosti/index.php>

Kroužky. *Skipi* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://www.skipi.cz/aktivity/krouzky.html>

Letecká škola. *Ebd* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <https://www.edb.cz/firma-924464-letecka-skola-ptacek-usti-nad-orlici>

Mládež a dospěláci. *Dmm usti* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z:
<https://www.ddm-usti.cz/krouzky/mladez-a-dospelaci/>

Mládež. *Os husti* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z:
<http://www.oshusti.cz/>

Mládež hasiči. *Hasiči žamberk* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z:
<http://www.hasici-zamberk.8u.cz/mladez.html>

Podpora volnočasových aktivit. *Cesta pro rodinu* [online]. [cit. 2021-11-23].
Dostupné z:
https://www.cestaprorodinu.cz/projekty/podpora_volnocasovych_aktivit___mesto_z_amberk-detail_novinky-4-0-0-3234.html

Pravidla kroužku mladých rybářů. *Rybáři žamberk* [online]. [cit. 2021-11-23].
Dostupné z: <https://rybarizamberk.estranky.cz/clanky/pravidla-krouzku-mladych-rybaru.html>

Spolky a zájmové organizace. *Info letohrad* [online]. [cit. 2021-11-23].
Dostupné z: <http://www.info.letohrad.eu/spolky-a-zajmove-organizace>

Vzdělávání a věda. *Ebd* [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z:
<https://www.edb.cz/katalog-firem/vzdelavani-a-veda/kurzy/zajmove-kurzy/region/pardubicky/usti-nad-orlici/>

Zu sou [online]. [cit. 2021-11-23]. Dostupné z: <http://www.zusuo.cz>

6 Seznam tabulek

TABULKA Č. 1 VĚKOVÁ STRUKTURA DOTAZOVANÝCH.....	39
TABULKA Č. 2 VZDĚLÁNÍ	40
TABULKA Č. 3 BYDLIŠTĚ	40
TABULKA Č. 4 SROVNÁNÍ POHYBOVÝCH A OSTATNÍCH AKTIVIT	53
TABULKA Č. 5 VÝPOČET HYPOTÉZY H 1 POMOCÍ CHÍ – KVADRÁT TESTU	54
TABULKA Č. 6 TRÁVENÍ ČASU NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH.....	54
TABULKA Č. 7 VÝPOČET HYPOTÉZY H 2 POMOCÍ CHÍ – KVADRÁT TESTU	55
TABULKA Č. 8 POKRAČOVÁNÍ V ZÁJMOVÉ ČINNOSTI	56
TABULKA Č. 9 VÝPOČET HYPOTÉZY H 3 POMOCÍ CHÍ – KVADRÁT TESTU	56

7 Seznam grafů

GRAF Č. 1 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	41
GRAF Č. 2 MÍSTO PROVOZOVÁNÍ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT	42
GRAF Č. 3 PREFERENCE ORGANIZOVANÝCH A SOUKROMÝCH AKTIVIT	43
GRAF Č. 4 PREFERENCE AKTIVIT V TÝDNU A O VÍKENDU.....	43
GRAF Č. 5 SPOLEČNÉ TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU.....	44
GRAF Č. 6 ČAS STRÁVENÝ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH.....	45
GRAF Č. 7 PROVOZOVÁNÍ ZÁJMOVÉ ČINNOSTI.....	46
GRAF Č. 8 DŮVODY NEVĚNOVÁNÍ SE ZÁJMOVÉ ČINNOSTI	47
GRAF Č. 9 DŮVODY VĚNOVÁNÍ SE ZÁJMOVÉ ČINNOSTI.....	47
GRAF Č. 10 PROVOZOVÁNÍ ZÁJMOVÉ ČINNOSTI.....	48
GRAF Č. 11 INFORMACE O ZÁJMOVÉM KROUŽKU	49
GRAF Č. 12 DÉLKA TRVÁNÍ ZÁJMOVÉ ČINNOSTI	49
GRAF Č. 13 PROVOZOVÁNÍ TĚŽE ZÁJMOVÉ ČINNOSTI PO PŘECHODU NA STŘEDNÍ ŠKOLU	50
GRAF Č. 14 DŮVODY NEPOKRAČOVÁNÍ V ZÁJMOVÉ ČINNOSTI PO PŘECHODU NA STŘEDNÍ ŠKOLU.....	50
GRAF Č. 15 DŮVODY VĚNOVÁNÍ SE ZÁJMOVÉ ČINNOSTI.....	51

**GRAF Č. 16 DŮVODY POKRAČOVÁNÍ V ZÁJMOVÉ ČINNOSTI PO
PŘECHODU NA STŘEDNÍ ŠKOLU 52**

8 PŘÍLOHY

Příloha A

Dotazník

Vážení studenti,

jmenuji se Zdeněk Elbl a jsem studentem 2. ročníku oboru Sociální pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Pro svoji diplomovou práci jsem si zvolil téma *Zájmová činnost a volnočasové aktivity současných středoškoláků*. Z tohoto důvodu se na Vás obracím s prosbou o vyplnění dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a údaje budou použity pouze pro zpracování mé diplomové práce. Za vyplnění dotazníku předem děkuji.

Bc. Zdeněk Elbl
(ZdenekElbl@email.cz)

Pohlaví:

- a) Muž
- b) Žena

Věk: _____

Vzdělání:

- a) 4 leté studium
- b) 3 leté studium

Bydliště:

- a) Ústí nad Orlicí
- b) Česká Třebová
- c) Žamberk
- d) Letohrad
- e) Jiné: _____

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

1) Jakým aktivitám se věnujete ve volném čase (můžete označit více odpovědí)

- a) Manuální (ruční práce, kutilství, vyřezávání, výroba, modelářství)
- b) Sportovní (procházky, fotbal, jízda na kole)
- c) Kulturně umělecké (četba, kino, zpěv, hra na nástroj, fotografování, herecká činnost)
- d) Vzdělávací (sledování médií, online kurzy, poučná videa)
- e) Společenské (setkání s přáteli, návštěva u příbuzných)
- f) Hry a sběratelství (společenské a karetní hry, online hry, sběr známek)
- g) Jiné

2) Kde se nejčastěji věnujete svým volnočasovým aktivitám?

- a) Školní prostory
- b) Sportovní zařízení
- c) Středisko volného času
- d) Zájmový kroužek
- e) Ve volné přírodě
- f) Doma (offline)
- g) Online

3) Preferujete ve volném čase organizované aktivity nebo raději trávíte čas po svém?

- a) Určitě organizované
- b) Spíše organizované
- c) Určitě soukromé
- d) Raději soukromé
- e) Podle možnosti aktivity

4) Kdy se věnujete nejčastěji volnočasovým aktivitám?

- a) V týdnu
- b) O víkendu
- c) Stejně
- d) Podle možnosti aktivity

5) S kým nejraději nejvíce trávíte svůj volný čas?

- a) S kamarády/spoluhráči v případě sportovních aktivit
- b) Sám
- c) S rodiči
- d) V kroužku
- e) V oddíle
- f) S partnerkou / partnerem

6) Kolik času denně trávíte na sociálních sítích (Facebook, Instagram, TikTok, Pinterest, Snapchat, Twitter, Clubhouse aj.)

- a) 0,5 - 1 hodina
- b) 1 - 2 hodiny
- c) 2 - 3 hodiny
- d) 3 a více hodin
- e) Sociální sítě nemám

ZÁJMOVÉ ČINNOSTI

7) Věnujete nebo jste se věnovali se ve volném čase nějaké zájmové činnosti (kroužek, soubor, klub, oddíl, kurz)?

- a) Ano
- b) Ne

8) Pokud Vaše odpověď na otázku 7 byla NE, specifikujte, proč?

- a) Nezajímá mě to - nevím současnou nabídku aktivit
- b) Mnou vybraná aktivita není v mém okolí dostupná
- c) Problém s dopravou
- d) Finanční náročnost
- e) Termín zájmové činnosti se mi kryje s výukou
- f) Již naplněná kapacita
- g) Jiné: _____

9) Co by Vás přimělo se zájmové činnosti věnovat?

- a) Kdyby se mnou chodil/a kamarád/kamarádka
- b) Snížení ceny
- c) Zlepšení dopravní dostupnosti místa zájmového kroužku
- d) Rozšíření nabídky činností
- e) Jiné: _____

Pokud Vaše odpověď na předchozí otázku byla **ANO**, pak pokračujte zodpovězením následujících otázek. Pokud Vaše odpověď byla **NE**, děkuji za účast v dotazníkovém šetření.

10) Jakou zájmovou činnost provozujete, například jaký kroužek, soubor, klub, oddíl, kurz navštěvujete?

- a) Sportovní
- b) Závodní
- c) Rekreční
- d) Umělecký
- e) Modelářský
- f) Jiné

11) Jak jste se o možnosti svého zájmového kroužku dozvěděli:

- a) Z letáku /propagačních materiálů
- b) Od rodičů
- c) Od kamarádů
- d) Vyhledávání na internetu
- e) Obecná známost popularity zájmové činnosti (např. proslulý biatlon Letohrad)
- f) Nepamatuji se, jiné: _____

12) Jak dlouho se zájmové činnosti věnujete?

- a) 0 – 2 roky
- b) 2 – 4 roky
- c) 4 – 6 let

- d) 6 – 8 let
- e) 8 – 10 let
- f) 10 – 12 let
- g) 12 let a více

13) Věnujete se téže zájmové činnosti po přechodu na střední školu?

- a) Ano, pokračuji
- b) Ne, s nástupem na střední školu jsem s kroužkem skončil/a

14) Pokud jste odpověděli B, pak uveďte důvody proč?

- a) Na střední školu dojíždím a pro zájmovou činnost bych měl/a horší dostupnost
- b) Ztratil/a jsem zájem o předchozí zájmovou činnost
- c) Nemám na to čas
- d) Zájmová činnost se netýká zaměření mé střední školy, a proto jsem skončil/a
- e) Jiné: _____

15) Co Vás vede k tomu věnovat se zájmové činnosti?

- a) Mám tam kamarády
- b) Zajímám se o daný obor
- c) Přáli si to rodiče
- d) Baví mě práce v kolektivu
- e) Nechci jen tak sedět doma
- f) Jiné

16) S přechodem na střední školu jste přestali dělat zájmovou činnost, začali jste s nějakou jinou?

- a) Začal jsem s jinou
- b) Vrátil jsem se k původní
- c) Stále se nevěnuji
- d) Chtěl bych, ale nemám čas